

KIAO LA PLAADÉ

Yá pò kú láe bee guuo

Láe bee Isailio ní Yudaο kpala yá gbεzāο bοοlekèwēε.

Lεε 1 e 17 lé gbέ pò aa kpalablè e Isailio kpala àο gé midεi owēε. Isaili kíapio swá gbāa, aa pākpa Luazi, ̄ Lua tò Asilio kí Samanasaa Isailio μεεwia Samali si, à tà ní Isaili gbēο a bùsuu. Yápi kè e wàο gé Yesu Kilisi ii wè 720 taawa. Goo bee ānabi Elia gēε Elizi mé lé zīke (2-13).

Lεε 18 e 25 Yudaο kpala pò gò ado e wè basoplakwi yā'ò, e Babiloni kí Nebukanεza gè Yelusaleū siò e wàο gé Yesu Kilisi ii wè 587. Kí Nebukanεza Lua kpé wīwi, ̄ à tà ní Yuda bui gbēmaaο a bùsuu mp̄ii (25).

Elia ní kí Aaziao

¹ Ahabu gaa gbεa Mοabuο nízia si Isailiowa. ² Goo pò Aazia bāε za a kpediakōa fenentiū Samali, àle gyāke. ̄ à gbέο zī à mè: A gé Ekeloni dii Baalizebu laimεε, tó má gbágbā ní gyāε beeo. ³ ̄ Dii Malaika ò Tisebe gbέ Eliae: Fελε gé dai Samali kía zinaοle, ní ní la, Lua ku Isaili bùsuuoε, ̄ aale gé yāgbεai Ekeloni dii Baalizebuwaa? ⁴ A yái ma mè Aazia a fεle lii pò a wúlewawao, a gae. ̄ Elia ge ò màa.

⁵ Ké zīnapiο èa tà kí kíi, ̄ à ní lá à mè: Akεa a εa sui? ⁶ ̄ aa wèwà aa mè: Gōεε mé mò dàwáλε, a òwēε wà εa su, wí onε, Dii mè á kú Isaili bùsuuoε, ̄ n gbέο zī yálai Ekeloni dii Baalizebuwaa? A yái n̄yō fεle lii pò

ń wúlewàwao, ńyɔ̄ gaε. ⁷ Ǿ kí ń lá à mè: Gɔ̄ε pó mò dàáλε à yá'òépi de kpelewa ni? ⁸ Aa wèwà aa mè: Pókā ula ḡɔ̄epi daa, mé a báa asana dɔa.* Ǿ kí mè: Tisebe gbé̄ Elian we.

⁹ Kí a zīgɔ̄ gbēɔ̄n blakwi ń ń dɔaanao zì Elia kúí, ɔ̄ aa gè aà lè z̄ɔ̄lea s̄is̄i musu. Dɔaanapi òè: Lua gbé̄, kí mè pila! ¹⁰ Elia wèwà à mè: Tó Lua gbén ma ũ, té bɔ luabe, i kūma† ń n zīgɔ̄ gbēɔ̄n blakwiɔ. Ǿ té bò luabe, à kù má ńpii. ¹¹ Ǿ kí èa zīgɔ̄ gbēɔ̄n blakwi p̄aleɔ ń ń dɔaanao zì b. Dɔaanapi mè: Lua gbé̄, kí mè pila kpakpa! ¹² Elia òè: Tó Lua gbén ma ũ, té bɔ luabe, i kūma ń n zīgɔ̄ gbēɔ̄n blakwiɔ. Ǿ Lua té gb̄ae, à kù má ńpii. ¹³ Ǿ kí èa zīgɔ̄ gbēɔ̄n blakwi p̄aleɔ ń ń dɔaanao zì a ḡɛn àaɔ̄dei. Dɔaanapi gè kùle Eliae à awakpàè à mè: Lua gbé̄, mapi ń n z̄òblena gbēɔ̄n blakwiε beeɔ, wá wēni da gbia. ¹⁴ Té bò luabe à kù dɔaana gbēɔ̄n pla káauɔwa ń ń zīgɔ̄ p̄ii. Tiasa s̄ɔ̄ ma wēni da gbia. ¹⁵ Ǿ Dii Malaika ò Eliae: Pila geaàno, ńsu v̄iakēo. Ǿ à p̄ila, aa gè k̄ipi k̄ii s̄anu. ¹⁶ Ǿ Elia ò k̄ipie: Dii mè á kú Isaili bùsuuoε, ɔ̄ n gbé̄ɔ zì yálai Ek̄eloni dii Baalizebuwaa? A yáí tò ńyɔ̄ fele lii pó ń wúlewàwao, ńyɔ̄ gaε. ¹⁷ Ǿ kí Aaziapi gà lá Dii dà Eliae a òwa.

Yudaɔ kí Yeholaũ, Yosafa né kpalablea wè plaade guu ɔ̄ Yolaũ z̄òle Aazia gb̄eu, ké Aaziapi neḡɔ̄ε v̄io yáí. ¹⁸ Aazia yá k̄iniɔ ku Isaili kíaɔ ladau.

2

Dii Elia se suaò a k̄ii

* **1:8** Mat 3.4, Maa 1.6 † **1:10** Luk 9.54

¹ Lá Dii Elia sè ní zàao à sùò a kíin ke: Ké Elia ní Elizio b̀̀ Giligali, aa be zéu. ² Ǿ Elia ò Elizie: Ze laaò! Dii ma zĩ Beteli. Ǿ Elizi m̀̀: N Dii kuao ní n kuao má kēmao. Ké aale gé Beteli, ³ ǿ ānabio gálide p̀̀ kú Betelio b̀̀ m̀̀ Elizi là aa m̀̀: Asa ní d̄́ ké Dii lé n dii sima gb̄̀o lò? A wè má à m̀̀: Má d̄́. A níle! ⁴ Ǿ Elia ò Elizie: Ze laaò! Dii ma zĩ Yeliko. A wè wà à m̀̀: N Dii kuao ní n kuao má kēmao. Ǿ aa gè Yeliko. ⁵ Anabio gálide p̀̀ kú Yeliko b̀̀ m̀̀ Elizi là aa m̀̀: Asa ní d̄́ ké Dii lé n dii sima gb̄̀o lò? A wè má à m̀̀: Má d̄́e be! A níle! ⁶ Ǿ Elia òè: Ze laaò! Dii ma zĩ Yuudēie. A wè wà à m̀̀: N Dii kuao ní n kuao má kēmao.

Ǿ aa tek̄si, ⁷ ānabi gb̄̀on blakwio t́́nzi. Ké gb̄̀on plapio zè Yuudē baa, ǿ ānabipio zè k̄aa. ⁸ Ǿ Elia a ulada b̀̀ kp̄̀aaũ à í lèò, ǿ ípi z̄̀e za baala e baale, à g̀̀ gugii ũ, ǿ gb̄̀on plapio bùawà. ⁹ Ké aa bùa, Elia Elizi là à m̀̀: Bó ní ye mà kene e Lua àò gé ma síimai? Elizi wè wà à m̀̀: To n ānabikegb̄̀aa p̀̀ ní v̄́ ḡ̀m̄e e l̄e pla.* ¹⁰ Ǿ Elia òè: Yá p̀̀ ní gb̄̀api z̄́'ũ. Goo p̀̀ Lua lé ma sima, tó n ma e, a ḡ̀n̄e. Tó ni ma e s̄̀o, níȳ eo. ¹¹ Ké aale yápi o, aale gé màa, ǿ s̄̀go tede ní s̄̀ tede ní k̄ék̄wa, ǿ Elia tà musu ní zàao. ¹² Ké Elizi è, à wiilè à m̀̀: Baa! Baa! N ka Isailio zikas̄go ní a s̄̀deowa.† I aà e lo, ǿ à a pokasa ga p̄̀aa. ¹³ A Elia ulada p̀̀ wòlowà à kwè s̄̀le, ǿ à èa gè zè Yuudē baa. ¹⁴ A í lè ní Elia ulada p̀̀ á k̄upio à m̀̀: Dii Elia Lua ku máe? Ké à í lèò màa, ǿ à z̄̀e za baala e baale, ǿ à bùa.

¹⁵ Anabio gálide p̀̀ b̀̀ Yeliko lé gwa, ǿ aa m̀̀: Elia ānabikegb̄̀aa ḡ̀ Elizie. Ǿ aa m̀̀ d̄̀aaàle aa k̄ulè ¹⁶ aa m̀̀: Wápio n z̀̀blena, wá ḡ̀sa gb̄̀aa gb̄̀on blakwio v̄́. Aa gé n dii w̄e lei. Wilio d̄̀o tó Dii Nis̄na aà se zù

* 2:9 Iko 21.17 † 2:12 2Kia 13.14

Ahabu gà, 5 Mɔabuɔ kía azía sɪ Isailiɔ kíaawa. 6 Wegɔɔ kí Yolaũ bò Samali à Isailiɔ kàaa píi. 7 A gbéɔ zì Yudaɔ kí Yosafawa à m̀è: Mɔabuɔ kía azía sia. Nyɔ gemanɔ zíkai ní Mɔabuɔ lé? A wèwà à m̀è: Má gé, asa wá doũe. Ma zīgɔɔá n zīgɔɔne, ma sɔɔá n sɔɔne.

8 Ké Yosafa m̀è, 5 à Yolaũ là à m̀è: Má oi wà séleu wà ge lélemáí? Yolaũ wèwà à m̀è: Wá séle Edɔũ guwaiwaiue. 9 ɔ Isailiɔ kía dàzeu ní Yudaɔ kiao ní Edɔũ kiao. Ké aa pà gui gɔɔ soplá, 5 í làa zīgɔɔwa ní ní pɔtuɔɔ. 10 ɔ Isailiɔ kía m̀è: Yá gí! Dii wá kía gbɛɔn àaɔ kàaa, 5 à wá ná Mɔabuɔne ní ɔzia? 11 ɔ Yosafa m̀è: Dii ànabie ku la aà Dii lawɛe lé? ɔ Isailiɔ kía ìwae m̀è: Safata né Elizi ku la. ɔme í íka Eliae a ɔwa yāa. 12 ɔ Yosafa m̀è: Dii yá kuwà. ɔ Isailiɔ kía ní Yosafao ní Edɔũ kiao gè Elizi kíi. 13 ɔ Elizi ò Isailiɔ kiae: Wá yá kɔ'è má ní? Gé n de ní n dao táadeɔ kíi. ɔ Isailiɔ kía wèwà à m̀è: Aawo! Wá kía gbɛɔn àaɔ, Dii mé wá kàaa, àle wá na Mɔabuɔne ní ɔzi. 14 ɔ Elizi òè: N Dii Zīgɔde pó mi zíkèè kuao, mé i ke Yudaɔ kí Yosafa wé yáí no, má wese mà n gwa seo. 15 A mɔmeɛ ní mɔɔnlɛnao. Ké mɔɔnlɛnapi ná a leawa, 5 Dii gbāamò Eliziwa 16 à m̀è: Dii m̀è à eyɔyɔ swa'ee beeu. 17 Dii m̀è á zàa'iana ní louo eo, kási í a swa'ee bee paɛ, í mi ní á zuɔ ní á zàa'inaɔ. 18 Dii kíi yápiá faaiɛ. A Mɔabuɔ naé á ɔzi be. 19 A léle an wéle maa bíideɔwa píi, í lí pó wí a be bleɔ zɔzɔ píi, í nibɔnaɔ wena píi, í bugbe kefenɔɔ ɔɔkpa ní gbɛo píi. 20 Ké gu d̀ò sa kɔɔ gɔɔ, 5 í b̀ò Edɔũ bùsu oi à dà tɔɔlea píi.

21 Ké Mɔabuɔ mà kípíò m̀è zíkairnɔ, aa gbé pó kà pó naarziɔ sisi píi néfɛnen gbɛzɔɔ, 5 aa ní kàaa ní

sema má òne bàasio. ²⁵ Aa dàzeu aa gè Lua gbépi kíi Kaameli gbèsí sí musu. Ké Lua gbépi aà è káaa, a ò a zíkèna Geazi: Sunɛũ nɔɛ gwa, àle mó kee! ²⁶ Bàale gé daiaàle, ní aà la, tó a aafia ní a záo ní a néo. Ɔ nɔɛpi wèwà à mè: Aafia! ²⁷ Ké à kà Lua gbépi kíi gbèsí sípi musu, ɔ à aà kù a gbáwa. Ké Geazi mò ɔzɔiaàzi, ɔ Lua gbépi mè: N aà to we. Aà nòse ɔ̀ɔkpàe, ɔ Dii ùlemɛɛ, i a yā'omɛɛo. ²⁸ Ɔ nɔɛpi mè: Ma dii, ma nɛgɔɛ gbèama yā? Mi me ísu ma wetotonkeoo lé?

²⁹ Ɔ Elizi ò Geazi: N n ula káaa ò kú. Ma lípana se bàale. Tó n kpaaũ ní gbèeo, ísu fɔkpawào. Tó gbèe fɔkpàma sɔ, ísu weo. Ge ò ma lípanapi di népi oaa. ³⁰ Ɔ népi da mè: N Dii kuao ní n kuao má tá n saio. Ɔ à b̀ ɛaàzi. ³¹ Geazi d̀aané à gè lípanapi d̀i népi oaa, áma i kíikeo, i yā keo. Ɔ Geazi èa gè dà Elizile, a òè: Népi i vuo. ³² Ké Elizi kà kpépi kíi, à népi è wúlea a liiwa gè. ³³ Ɔ à gè à zetà, à wabikè Diiwa. ³⁴ Ɔ à wùle népiwa. A lepè aà léwa, à wɛpè aà wéu, à ɔ̀dàda aà ɔ̀u, à kùà ká m̀amawà e aà me gè wãa kù. ³⁵ Elizi fèlewà, àle taa'o kpépiu, à gé le à su la, ɔ à èa gbɛsɛd̀i népiwa lo.† Ɔ népi nisà gèn sopla à a wé wè. ³⁶ Ɔ Elizi Geazi sísi a òè: Sunɛũ nɔɛpi sísi. Ké à mò, ɔ Elizi òè: N n né sé. ³⁷ A gè kùle aà gbázi à wùlè, ɔ à a népi sè b̀ò.

Anabis gáli blɛ yá

³⁸ Elizi tà Giligali. Gɔɔ bee imina kà bùsupiu. Anabis káaaa aà aɛ, ɔ a ò a zíkènapie: Dàa dite. Do kuu ánabipɔne. ³⁹ Ké an gbèe gè d̀opɔɔ wɛɛɛi bua, ɔ à b̀ò b̀obo sè p̀owa. A a be b̀obo kà a ula pai. Ké à

† 4:35 1Kia 17.21

sùò, ò wa pàapaa wa kà dou, gbēe dō lá a deo. ⁴⁰ Ké wà dopi dà gbépiòne aa pòbledò, ké aa ìe, aa wiilè aa mè: Lua gbé, ga ku dàapiue. Ǿ aai fō blèò. ⁴¹ Ǿ Elizi mè: A pēeti sé m̀ò. Ǿ a dà kà dàapiu à m̀è: Dáné aa ble. Ǿ p̀vāipi làa dàapiu.

⁴² Gbēe b̀ò Baali Salisa à m̀ò Lua gbépie ní pēe p̀ó wa k̀è ní p̀ówen séiao m̀èn bao ní mase dafuo. Ǿ Elizi m̀è: Kpa gbépiòwa aa só. ⁴³ Ǿ aà zikena aà là à m̀è: Gbépiò gbēon basoe, kpelewa má bee dilenéi? A wèwà à m̀è: Kpámá aa só, asa Dii m̀è aa soe, a k̀ini i ea g̀. ⁴⁴ Ǿ a dilené aa s̀ò a k̀ini g̀ lá Dii òwa.

5

Naama gbágbāa ní a kusuo

¹ Naama mé Siliò kía zīg̀ò d̀oana ũ. A beee ví a diie mé t̀odee, asa aà sabai Dii t̀ò Siliò ziblè. Neg̀onae z̀i guu, ò kusu aà là. ² G̀ò p̀ó Sili zīg̀ò gbāam̀enedeò g̀è Isaili b̀usu yāa, aa neǹonae k̀i, ò à g̀è Naama na zikena ũ. ³ Ǿ neǹonapi ò a diipie: T̀ó n z̀á g̀è ānabi p̀ó k̀ú Samali k̀i lé, ānabipi a aà gbágbāa ní a kusuo. ⁴ Ǿ Naama g̀è k̀i k̀i à m̀è: Wéndia p̀ó b̀ò Isaili b̀usu ò kéwa kéwa. ⁵ Ǿ Siliò kía m̀è: Fele gé. Má lákē Isailiò kía. Ǿ Naama ānusu nàaa kiloo òaa do ní basoplao ní vuao kiloo b̀aaokwi ní uladaò m̀èn kwi. ⁶ A g̀è ní taala p̀ó k̀i k̀è Isailiò kíaepio lo. Lápi guu k̀i m̀è: Ma lāe bee kpāsāne ní ma iwa Naamao, ké ñ e ñ aà gbágbāme ní a kusuo. ⁷ Ké Isailiò kía lápi kyokè, à a ulada ga k̀è à m̀è: Luan ma ũ ké mà to gbé ga ge mà to gbé àò aafiaa? B̀óyāi à gbépi gbàea

mà aà gbágbã ní a kusuoi? A gwa à gwae, àlɛ ma léwɛɛ fá!

⁸ Ké Lua gbé Elizi mà Isaili kía a ulada ga kè, à lékpāsākèè à mè: Bóyāi n n ulada gà ní kèi? To gbépi mɔ ma kíi, iɔ dō ké ānabi ku Isaili būsuu. ⁹ Ǿ Naama gè a sógou, à gè zè Elizi kpé kpele. ¹⁰ Ǿ Elizi gbé zìwà à mè: Ge ñ nzia kpále Yuudē íu gën soplá, n me i ea su a gbɛu wásawasa. ¹¹ Ǿ Naama pɔ pà, àlɛ tá à mè: Málɛ e a bɔ a kpéu à mɔ zɛ ma aɛ, i Dii a Lua sísi, i ɔɔɔɔmala, ma kusupi i láaɛa? ¹² Damasi swaɔ Abana ní Faapaao í maa de Isaili swaɔ íao lé? Má fɔ mà azia kpálekpaleu we mà gɔ wásawasao lé? Ǿ à ea ní pɔfɛo, àlɛ tá.

¹³ Ǿ aà íwaɔ s̄aàzi aa mè: Baa, tó ānabipi yá zí'ũ dànɛ yāa, nýɔ keo lé? Lá a ònɛ ñ nzia kpále íu, ní gɔ wásawasa, bee mé a n fua? ¹⁴ Ǿ à gè azia kpálekpale Yuudē íu e gën soplá lá Lua gbépi òèwa. Ǿ aà me èa sù a gbɛu wásawasa lán èwaasonawa.* ¹⁵ Ǿ Naama ní a íwaɔ èa gè Lua gbépi kíi nípii, à zè aà aɛ à mè: Má dō sa ké diie ku guei dúnia guuo, sema Isaili būsuu bàasio. Gba pɔ mapi n zòblena ma mɔðɛ bee sí. ¹⁶ Ǿ Elizi mè: N Dii pɔ mi zíkèè kuao má sio. Naama nàɛwà aà sí, ní beeo à gí síi. ¹⁷ Ǿ Naama mè: Tó ni sio, mapi n zòblena ma gba zé mà būsɔ sɛ s̄baon aso pla, asa má sa'o dii pàlewa lɔ, sema Dii. ¹⁸ Dii sùuukɛmanɔ ní yáɛ beeo. Tó ma kía gè kúlei Limɔɛ a kpéu mé ma ge aà kpái, tó ma kuleaànɔ Limɔ kpépiu, Dii lí sùuukɛmanɔ ní yápio. ¹⁹ Ǿ Elizi òè: Ka bɛ aafia!

* **5:14** Luk 4.27

Ké à dàzεu, à táa'ò yoo, ²⁰ ̄ Lua gbé Elizipi zíkεna Geazi láasookè à mè: Ma dii tò Sili gbé Naamapi lé tá pã, i pó pó à m̀oε sio. N Dii kuaο má péleaàzi mà p̀e siwàε. ²¹ ̄ Geazi p̀e Naamazi. Ké Naama è a té ní kpe ní bao, ̄ à b̀ a s̀gou, àε aà dá. Ké à kà, ̄ Naama aà là à mè: Aafiaa? ²² A wèwà à mè: Aafiaε. Ma dii mé ma z̀ma, à mè ànabio gáli èwaaso gb̄on plaε mé b̀ εflaiũ buio bùsu gusīs̄ideu aa mò a kíi tia. N ní gba ánuε kiloo bla ní uladao m̀n pla. ²³ ̄ Naama mè: Anusu kiloo basiī sí. A nàεwà a kàè bãniu m̀n pla ní uladao m̀n pla. A kpà a ìwa gb̄on plawa, ̄ aa s̀ε aa d̀aaa Geaziε. ²⁴ Ké aa kà Elizi bε s̀s̀i musu, ̄ Geazi p̀pio s̀má a kàε a kpéu, ̄ à gbépio gbàε aa tà. ²⁵ Ké à gè z̀ε a dii Elizi kíi, ̄ Elizipi aà là à mè: Geazi, má n γεui? A wèwà à mè: Mapi n z̀blena, mi gé gueio. ²⁶ ̄ Elizi òè: Ké ḡεpi b̀ a s̀gou, àε n dá, ní d̄ ma nis̄ina kunno weo lé? Anusu ge uladao siama ḡon lao, ge k̀ k̀p̀ε ge v̄εbuo ge s̄o ge zuo ge ḡε ní n̄ε z̀íkεnao. ²⁷ Naama kusu a ḡnεε ní n buio e ḡopii. Ké à b̀ Elizi kíi, ̄ kusupi líaàla p̀uu lán buawa.

6

M̀o fua ía

¹ Anabio gáli gb̄ε ò Elizie: Gu pó w̄i k̄k̄aaakεunno gwa, à k̀w̄ε f̄εn̄ũ. ² Wà gé Yuud̄i, wá baade i za paa, wí wá k̄k̄aaakεkpe d̀o we. ̄ Elizi mè: A gé. ³ ̄ an gb̄ε mè: Nȳ géwan̄o lé? A wèwà à mè: Má gé. ⁴ ̄ aa gè s̄anu. Ké aa kà Yuud̄i, aale liz̄z̄. ⁵ Ké an gb̄ε lé za z̄, ̄ aà m̀o wò z̀ù íu potoū, ̄ à wiilè Elizizi à mè: Ó'o dii, ma m̀opi

sèmáe fá! ⁶ Ǿ Lua gbépi m̀è: Mákíi à zùu súsui? Ké a òbè, ǿ Elizi lizò a zù íu we, ǿ m̀oopi f̀ù. ⁷ Elizi m̀è: Sé! Ǿ gbépi ɔ̀bò a k̀ù.

Sili zīgǿ gbāam̀onedo v̀iak̀u

⁸ Silió kía f̀èle Isailiɔ̀wa ní z̀io. A lek̀p̀aai ní a ìwaɔ, ǿ a òné gu p̀ó á b̀òokpau. ⁹ Ǿ Lua gbépi lékp̀asákè Isailiɔ̀ kíae à m̀è aàɔ gupi d̀sá, asu g̀eao, asa Silió lé m̀ó wee. ¹⁰ Ǿ Isailiɔ̀ kía gbéɔ z̀ì gu p̀ó Lua gbépi a yá'òepiu. M̀aa Elizi ìò ledawà m̀òom̀o, ǿ ì to wàò gupio d̀sá. ¹¹ Ǿ Silió kía p̀o p̀à yápi musu. A a ìwaɔ k̀aaa, ǿ à ní lá à m̀è: Wá gbé kpele mé de Isailiɔ̀ kía gbé ùi? A om̀ee. ¹² Aà ìwapiɔ̀ do wèwà à m̀è: Ma dii k̀í, i ke wá gbééá aà gbé no. Isaili b̀usu ānabi Elizi mé ì yá p̀ó ni o za n kpea dau siu Isailiɔ̀ kíae. ¹³ Ǿ kíapi m̀è: A ge aà weele gu p̀ó a kuu, mí gbéɔ z̀ì aà k̀úí. Ǿ wa òè: A ku Dotanié. ¹⁴ Ǿ kía zīgǿ gbàe we dasidasi ní s̀odeɔ ní z̀ikasǿgoɔ. Aa gè we gwāasina, aa ìia wélepizi.

¹⁵ Ké Lua gbépi z̀ikena f̀èle káaukaau, à gè bíi kpe, ǿ à zīgǿpiɔ̀ è liaa wélei ní s̀odeɔ ní z̀ikasǿgoɔ. Ǿ a ò Elizipie: O'ò dii, wá ke kpelewa ní? ¹⁶ A wèwà à m̀è: Nsu to v̀ia n k̀úo. Gbé p̀ó kúwanɔ̀ dasi de gbé p̀ó kúrǹoɔla. ¹⁷ Ǿ Elizi wabikè à m̀è: Dii, ò aà wé kèè. Ǿ Dii z̀ikenapi wé kèè. Ké à gugwà lo, ǿ à s̀odeɔ ní s̀ógo tedeɔ è liaa Elizizi, aa ì s̀isipia. ¹⁸ Ké Silió lé m̀ó Elizi k̀úí, ǿ à wabikè Diiwa à m̀è: To gbépiɔ̀ v̀iak̀ù. Ǿ Dii tò aa v̀iak̀ù lá Elizi a wabikèwawa. ¹⁹ Ǿ Elizi ò Sili zīgǿpiɔ̀ne: Zéé bee no! Wélee bee no! A temazi, mí géánɔ gbé p̀ó ále weele k̀í. Ǿ à gèrǹo Samali. ²⁰ Ké

aa gè wélepiu, ò Elizi mè: Dii, n n wé wéné sa. Ké Dii n wé wéné, aa gugwà aa è Samali wa kuu. ²¹ Ké Isailio kía n é, à Elizi là à mè: Mà n dede yà? Baa, mà n dedea? ²² O Elizi wèwà à mè: Nsu n n dedeo. Ni gbé pò n n kùkù zilauo dede yà? Pèe kpámá aa só, í kpámá aa mi, aai gbasa tá n diiwa. ²³ O kí blesakèné, aa pògbè aa imi, ò aa n gbáe, aa tà n diiwa. A gbea Sili zigò gbãamonedeo i ea mo sii Isaili búsuu lo.

Silio koezãa Samalizi

²⁴ Goopla gbea Silio kí Benadada a zigòo kãaa píi, ò aa mò koezò Samalizi. ²⁵ O noana gbãakù Samali wéleu. Wà koezònízi e wàle zàa'n mi yia ánuusu kiloo do, felenguulu gbò zaa néna le do sò ánuusu owatè soo. ²⁶ Ké Isailio kía be bíi musu, ò noee wiilèwà à mè: Ma dii kí, ma suaba. ²⁷ O kipi òè: Tó Dii i n suabao, má e mà n suaba má ni? Pówengbèkíi ge vèefèkíi pòe víe? ²⁸ O à èa aà là à mè: Bómè n lei? O noepi wèwà à mè: Noee mé òmèe mà mó n ma negòeo wà so gbã, zia sò wí a pò só. ²⁹ O wa ma né fùukè wá sò. Ké gu dè, ò má òè aà mó n a pòo sò wà só,* asi za goo bee à a pò ùle kòe. ³⁰ Ké kí noepi yãmà, à a ulada ga kè. Lá a be bíi musu màa, ké wà wèsè wà aà gwà, wa è a ulakaso daa a uladapi zíc. ³¹ O kí mè: Tó mi Safata né Elizi mi zò gbão, Lua yãpãsíkemee bèebèe.

³² Elizi zòlea a kpéu n gbèzòo. O kí gbé zì aà doaa gé Elizi kúie e àò ká. E zínapi àò gé kái we, ò Elizi ò gbèzòopione à mè: Gbèdenàò gbé zì, àle mó ma mi zòi. A laaika! Tó zínapi kà, à zetaè, ásu to aà gèo. I

* 6:29 Iko 28.53-57

aa dii kèse kōfi ma do aa kpeo lé? ³³ Goo pò àle yā'oné, zínapi kà. Ǿ kipi kà à mè: Dii mé yáε bee yīawá, bóyāi ma wé doaazi loi?

7

¹ Ǿ Elizi mè: A Dii yāma! A mè zia maa'i wa pēeti yía Samali bíiboleu zaa le do ánuusu ɔwatē do, pówena zaa le pla sō ánuusu ɔwatē do. ² Ǿ kí kwaasi a zāsi Lua gbépiwa à mè: Baa tó Dii loupoo fī, yápi a kee? Ǿ Elizipi mè: Nyō wesie, kási nýō e ñ bleo.

Kusude baonakpa

³ Kusude gbēon síiō ku bíiboleu. Aa òkōe: Bóyāi wá zōlea la e wà ge gagai? ⁴ Tó wa mè wá gē wéle eu, nana ku we, wá gagaε. Tó wa gō la sō, ga doupie. Wà fεle wà ge na Siliò bōowa. Tó aa wá tó bēε, wá ku. Tó aa wá dεdεε sō, wa gagan we. ⁵ Ǿ aa fεle oosiele, aale gé Siliò bōou. Ké aa kà bōo léi, aa è gbēε ku weo. ⁶ Dii tò Siliò bōodeo sógoo ní sōó ní zīgō dasiò kía màε, ò aa òkōe, Isailiò kía fiabò Iti kía ní Egipi kíaone aa mo lélewáε. ⁷ Ǿ aa tilè oosielepi gōó, aa ní zwàakpeo tò we ní ní sōó ní ní zàa'inao. Aa ní bōo tò we lá a dεwa, aa lèkōwa aa nízia mibókii wéle.

⁸ Ké kusudepiò kà bōopiu we, aa gè zwàakpepio do guu, aa pòblè aa imi, ò aa ánuusu ní vuao ní pòkasaò sèle aa ge ùle. Ké aa èa sù, aa gè zwàakpe pāleu lo, aa pòo náaa aa ge ùle. ⁹ Ǿ aa òkōe: Yá pò wále kēpi maao. Gbā mé de wà baonakpa, ò wá nílea? Tó wa nilé màa e gu gè dōò, a go a wá gbēε. Wà fεle gōó wà ge o kibedeone. ¹⁰ Ké aa kà we, aa lezù wéle bíiboledōanaozi aa mè: Wa ge Siliò bōou, wi

gbēe e weo, wi gbēe kía maο. An s̄oó n̄ n̄ zàa'inao mé d̄o d̄o a we, mé an zw̄aakp̄eo kú n̄ gb̄eu gboosai. ¹¹ Ké bíib̄oled̄sanap̄io lez̄u aa òné w̄éleu, ̄ w̄a a baokp̄a kib̄e ua. ¹² Ǿ k̄i f̄ele gw̄aas̄ina, a ò a iwaοne. Má yá p̄o Silio k̄ew̄ee oé. Ké aa d̄o n̄oana wá kú gb̄aa, a yáí ̄ aa b̄òle n̄ b̄òou, aa ḡè ùle s̄eu. Aale e wá b̄ole w̄éleue, wi wá kú k̄u b̄éé, wi si w̄éleu. ¹³ Ǿ aà iwaο do òè: Lá wá Isaili p̄o wa ḡo wa ḡo leé wá gagaε, to wá s̄o p̄o ḡo se mèn s̄o, wí n̄ z̄i yá p̄o k̄epi gwai. ¹⁴ Ǿ aa s̄ogo s̄e mèn pla n̄ s̄o, ̄ k̄i n̄ gb̄áe à mè: A ḡe Sili z̄iḡo gb̄esele à gwa! ¹⁵ Ǿ aa n̄ gb̄es̄ele e Yuud̄ei. Aa è ké Silio til̄e, aa n̄ p̄okasaο n̄ n̄ ḡo k̄eb̄o f̄aa z̄é guu we. Ǿ zinap̄io èa s̄u aa yápi s̄iu k̄ie.

¹⁶ Ǿ wá b̄òle ḡe Silio b̄òou wá p̄o n̄aa, ̄ w̄ale p̄eti yia zaa le do ánu su ɔwat̄e do, p̄owena zaa le pla ánu su ɔwat̄e do, lá Dii òwa. ¹⁷ K̄i a kw̄aasipi d̄ile bíib̄oled̄sana ũe, ̄ wá ̄z̄òwà b̄olepiu à gà, lá Lua gb̄épi d̄òaa ò ḡo p̄o k̄i mò aà bewa. ¹⁸ A k̄e lá Lua gb̄épi ò k̄iwa à mè: Wa p̄owena yia zia maa'i Samali bíib̄oleu zaa le pla ánu su ɔwat̄e do, p̄eti zaa le do ánu su ɔwat̄e do. ¹⁹ K̄i kw̄aasipi mé a z̄as̄i Lua gb̄épiwa à mè: Baa tó Dii loup̄o f̄ò, yápi a k̄e? Ǿ Lua gb̄épi òè: Nȳo wes̄ie, k̄asi n̄ȳo e bleo. ²⁰ Ǿ à k̄e màa, wá ̄z̄òwà bíib̄oleu, à gà.

8

Ki Sun̄e ũ n̄e bua s̄oaaè

¹ Elizi ò n̄e p̄o à aà né v̄up̄ie aà f̄ele ta bùsu p̄aleu n̄ a b̄ede, i ḡo plake we, asa Dii d̄ile n̄oana à̄o ku Isaili bùsuu e w̄e soplae. ² Ǿ n̄epi k̄e lá Lua gb̄épi

òewa. Aàpi ní a bēdeɔ aa gè z̀l̃e Filit̃ɔ̀ b̀usu e w̃e
 sopl̃a. ³ W̃e sopl̃api gb̃ea ̃ à b̀ Filit̃ɔ̀ b̀supiu à s̀, ̃ à gè wiilei kíwa a be ní a buao yá musu. ⁴ G̃ɔ̀ bee kí
 lé faaibo ní Lua gb̃épi z̃ikena Geazio à m̀: Yāz̃ɔ̀ p̀ó
 Elizi k̀ɔ̀ dau sium̃e. ⁵ G̃ɔ̀ p̀ó àl̃e aà g̃evua yā'o kíe,
 ̃ ñɔe p̀ó à aà ñeg̃ɔe v̀èpi m̀ò wiilei kípiwa a be ní a
 buao yá musu. ɔ Geazi m̀: Ma dii kí, ñɔe p̀ó Elizi aà
 né v̀èpin ke. ⁶ Ké kí yápi l̃alawà, ̃ ñɔepi yápi s̃iue.
 ɔ kí ò a z̃ikenaɔ doe: Ñɔepi p̀ó s̃aaè ní bl̃e p̀ó k̀è aà
 buapiu za g̃ɔ̀ p̀ó à f̃el̃e la e à gè p̀èð gb̃awao.

Azaeli kí Benadada dea

⁷ Elizi gè Damasi. G̃ɔ̀ bee Sil̃i kí Benadada lé
 gyāke. Ké wa òè Lua gb̃é m̀ò la, ⁸ ̃ kípi ò Azaeli:
 P̀ó se gé daiò Lua gb̃éle ñ aà gba, ní oè aà Dii lam̃e,
 tó má f̃el̃e ní gyāe beeo. ⁹ ɔ Azaeli Damasi p̀omaɔ
 ñaa yiongo aso bla, ̃ à gè daiò Elizile. Ké à kà aà
 kí à m̀: N z̀bl̃ena Sil̃i kí Benadada mé ma z̃ima
 mà n lae, tó a f̃el̃e ní a gyāo. ¹⁰ ɔ Elizi ẁèwà à m̀:
 Ge ñ oè a f̃el̃e ní beeo, āma Dii òl̃m̃e a gae. ¹¹ ɔ Lua
 gb̃épi w̃eb̃ii Azaeliwa e wí gè aà k̀, ̃ Lua gb̃épi nà
 ɔl̃bwa. ¹² ɔ Azaeli aà là à m̀: Ma dii, b̀yāi níle ɔl̃bi?
 A ẁèwà à m̀: Ké má ṽai p̀ó ñỹ ke Isail̃ɔne d̃ó yáie.
 Ñỹ t̃es̃ ní zegik̃iɔwa, ñỹ ní èwaasoɔ dede ní f̃endaɔ,
 ñỹ ní néo wíwi, ñỹ ní ñosindeeɔ puipui. ¹³ ɔ Azaeli
 m̀: Mapi n z̀bl̃ena, b̀ñ ma ũ mà gbas̃a yāz̃ɔ̀ bee
 taa kei? ɔ Elizi òè: Dii òl̃m̃e, ñỹ g̃ɔ̀ Sil̃i kía ũe.*

¹⁴ Ké à b̀ Elizi kíi, à èa tà a diiwa. Ké kí yá p̀ó Elizi
 ò gb̀èawà, à m̀: A òm̃e ñỹ f̃el̃e aafia. ¹⁵ Ké gu d̀,

* **8:13** 1Kia 19.15

Azaeli zwàa gèele se kpàle íu, a kù kí oaa, i wekii eo, à gà. ☽ Azaelipi zòle aà gbèu.

Yuda ɔ kí Yeholaũ
(2Lad 21.2-20)

¹⁶ Isailio kí Ahabu né Yolaũ kpalablea wè sode guu, Yuda ɔ kí Yosafa né Yeholaũ nà kpalableawa.

¹⁷ Aà wè baakwi ní plaode guu ɔ à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleũ wè swaaɔe. ¹⁸ A zè ní Isaili kía ɔ yákeao lán Ahabu bedeɔwae, asa à Ahabu nenɔe sè nɔ ũe, ɔ à yá pò Dii yeio kè. ¹⁹ N beeo Dii i we Yuda ɔ tìbzò a zòblena Davidi yáí, asa à legbèè à mè aà bui filia aɔ dɔ gɔɔpiiɛ.†

²⁰ Yeholaũpi kpalablegɔ ɔ Edɔũ nízia sí Yudaɔwa‡ aa nízia kía kpà. ²¹ Ké Yeholaũ gè Saii ní a zikasɔgɔɔ pii, ɔ Edɔũ líaaàzi ní a sògodeɔ. A fèle ní kèaa gwáasína à tà, ɔ aà zígɔɔ bàalè tà be. ²² Edɔũ nízia sí Yudaɔwa e ní a gbào. Gɔɔ bee Libenadeɔ nízia sí Yudaɔwa sɔ. ²³ Yeholaũ yá kɔniɔ ní yá pò a kèɔ pii kú Yuda kía ɔ ladau. ²⁴ Yeholaũ gà, wà aà mia kpàkòi ní a deziɔ Davidi wéleu, ɔ aà né Aazia zòle aà gbèu.

Yuda ɔ kí Aazia
(2Lad 22.1-6)

²⁵ Isailio kí Ahabu né Yolaũ kpalablea wè kuɛplade guu ɔ Yuda ɔ kí Yeholaũpi né Aazia nà kpalableawa. ²⁶ Aà wè bao ní plaode guu ɔ à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleũ wè doe. Aà da tón Atalia, Isailio kí ɔmeli tɔũnae. ²⁷ Aazia zè ní Ahabu bedeɔ yákeaoe, à yá pò Dii yeio kè lán Ahabu

† **8:19** 1Kia 11.36 ‡ **8:20** Daa 27.40

bedeɔwa, asa aà ànsueɔne. ²⁸ A gè nà Ahabu né Yolaũwa, ɔ aale zika ní Silio kí Azaelio sãnu Lamɔtu Galada. Ké Silio Yolaũ kè'ia, ²⁹ ɔ à èa tà Yezelee e a bɔpi àò laa. ɔ Aazia gè wékpaleiaàzi we.

9

Yehu kpaá Isailio kía ũ

¹ Anabi Elizi ānabi gāli gbēe sīsi, ɔ a òè: N n ula kāaa n kú, nīsi tūue bee si geò Lamɔtu Galada. ² Tó n ka we, kpáleke Yosafa né Yehu, Nimisi tɔŭnazi, ní aà bɔ a gbéɔ guu, ní gēaàno kpéu e kpea. ³ Ní tūupi nīsika aà miwa, ní oè Dii mē a aà kpà Isailio kía ũe. Bee gbɛa ní zewē n bàale n su. Nsu gēgē weo. ⁴ ɔ ānabi èwaasopi gè Lamɔtu Galada. ⁵ Ké à kà we, à zīgɔ dɔaanao è kálea, ɔ à mē: Dɔaana, má yāvī mà onɛ. ɔ Yehu aà là à mē: Wá dé nle oi? A wèwà à mē: Mmɛ dɔaana. ⁶ Ké Yehu fɛle gè kpéu, ɔ èwaasopi nīsikà aà miwa à mē: Dii Isailio Lua mē a n kpa a gbé Isailio kía ũe.* ⁷ Ní Ahabu bedɛɔ dɛdɛ, Dii i a zòblena ānabio tɔsiné ní a zòblena pó Zezabeli ní déɔ píi. ⁸ Ní Ahabu bedepio dɛdɛ zɔɔ ní wéɛɔ píi. An gɔɛ su gɔ Isaili bùsuuo, ⁹ Ahabu ua i gɔ lán Nɛba né Yeloboaũ uawa, lán Ahia né Baasa uawa. ¹⁰ Gbɛɔ Zezabeli ge so Yezelee bíi kpeɛ,† gbēe a aà vɔ. ɔ ānabipi zewē, à tilè. ¹¹ Ké Yehu bò gè a dɔaana deɔ kíi, ɔ aa aà là aa mē: Bóyāi íandepi m̀i n kíii? A wèamá à mē: A gbépi dɔ, yābolɛnaɛ. ¹² ɔ aa mē: Egeɛ! Owɛɛ. ɔ à mē: Yá pó a òmɛɛn ke: A mē Dii mē a ma kpa Isailio kía ũe. ¹³ ɔ an baade kè kpakpa à a ulada

* **9:6** 1Kia 19.16 † **9:10** 1Kia 21.23

se kàle aà zíe dede kiiwa, ò aa kuupè aa mè: Yehu mé kí ũ.

14 Ǿ Yehu lekpaai ní gbéǒ Yolaūzi. A mo lè kí Yolaūpi ní Isailio pii lé gí ní Lamotu Galadaos, ò aale zika ní Silio kí Azaelio. 15 Ké Silio aà kè'ia, ò à èa tà Yezelée e à gbágbā. Ǿ Yehu ò a gbépioe: Tó a zemanoe, ásu to gbēe bo wéleu à ge yápi baokpa Yezeléeo. 16 Ǿ Yehu gè a sógou à gè Yezelée. Yolaū wúlea we, Yudaó kí Aazia ku we lo, à gè wékpaleiaàzie. 17 Ké gudōana pó kú Yezelée kalanga musu Yehu è ní a gbéǒ, aale mó, ò à wiilè à mè: Ma gbéǒ è, aale mó. Ǿ Yolaū mè: Sōde gbae aà ge dañle, aà ní la tó aafia aale mó. 18 Ǿ sōde bò gè Yehu lè à mè: Kí mè aafia ríle móa? Yehu wèwà à mè: N baa ũma ní aafiaoi? Mo ñyō temazi. Ǿ gudōanapi mè: Zinapi ní lé, kási i ea sùo. 19 Ǿ kí sōde plaade gbàe lo. Ké à ní lé, à mè: Kí mè aafia ríle móa? Ǿ Yehu wèwà à mè: N baa ũma ní aafiaoi? Mo ñyō temazi. 20 Ǿ gudōanapi mè: A ní lé, kási i ea sù sōo. Gbépi gofia de lán Nimisi tōūna Yehuwaε, i gó baa lán íandewaε.

21 Ǿ kí Yolaūpi mè: Gó domεε sōone! Ké wa dè, ò aa bò wéleu ní Yudaó kí Aaziao, baade ní a sógoo, aale gé dai Yehule. Ǿ aa kpaaū Yezelée gbé Naboti pó wa dè yāa bua. 22 Ké Yolaū wesí Yehule, ò à à là à mè: Yehu, aafia ríle móa? A wèwà à mè: Lá n da Zezabeli gbāsikεa táao yá musu ní aà pōdaa gbéǒwao ligua, aafia ku máe? 23 Ké Yolaū liaa àle bàale, ò à lezù Aaziazia à mè: Bonkpeyāε Aazia! 24 Ǿ Yehu a sá kà à Yolaū pà a káafala zānguo. Kapi gè aà sō kù, ò à kè a sógou yògεε. 25 Ǿ Yehu ò a zīgō bade Bidekaae: N aà ge se zu Yezelée gbé Naboti bua we,

asa yá dòmagu. Ké wá kú s'ógo guu s'ānu yāa wá pla, wá té aà mae Ahabuzi, 5 Dii àsi'ò aà yá musu à mè ²⁶ a Naboti ní a néo dea è. Bua la 5 á Naboti p'ó t'osiuè. A yáí tò ñ aà ge se vūaa bua we lá Dii òwa.‡

²⁷ Ké Yudaō k'í Aazia è m'āa, 5 à p'èle Betagā z'ēu ní bao. 7 Yehu p'èleaàzi à mè: A aà de s'ōe. 7 wà aà p'á a s'ógo guu g'oo p'ó àle Guu s'is'í k'ū Ibleaū sae. 7 à ní ké à tà Megido, we à g'au. ²⁸ Aà íwaō aà ge se dà s'ógo guu aa tàò Yelusaleū, 5 aa aà mia kp'ak'oi ní a deziō Davidi w'él'eu. ²⁹ Za Ahabu né Yolaū kpalablea w'è kuédode guu, 5 Aaziapi g'ò Yudaō k'ía ũ.

Zezebeli gaa

³⁰ Ké Yehu m'ò Yezelēe, Zezebeli a baomà, 5 à kio kà à a mikā k'èke. Za b'íi kp'ediak'ōa fenentiu 5 àle z'íle gwa. ³¹ Ké Yehu g'è b'íib'oleu, 5 Zezebeli mè: N ke douñ ní Zimlio, n n dii dè. Aafia n m'ò laa? ³² Ké Yehu wesè musu, à fenenti gwà, 5 à mè: Déme z'èman'oi? Déme kú wei? Ké kibe z'ík'ena gb'ēon pla ge àa'ō m'ò z'íle gwà fenentiu, ³³ 5 Yehu òné: A o'z'āàzi. Ké aa o'z'āàzi, à l'èle, 5 Yehu lé aà t'òs'ompa ní a s'ógo e aà au f'ā g'íwa ní s'ó. ³⁴ Ké Yehu g'è kibe, à p'oblè à im'í, 5 à mè: Baa ké n'epiá láaip'oe, wà aà v'í, asa kíabuiē. ³⁵ Ké wà g'è aà séi wà v'í, wi p'oe eo, sema aà miwa ní aà gb'álaō ní aà o'laō b'āasio. ³⁶ 7 wà èa ge ò Yehuē, 5 à mè: Yá p'ó Dii dà a z'òblena Tisebe gb'é Eliae a òn we, à mè: Gb'ēō Zezebeli me so Yezelēe b'íi kp'ee. § ³⁷ Zezebeli ge a g'ō f'āaaa t'òle lán p'otuo gb'ōwa Yezelēe b'íi kp'ee. Gb'ēe a e me Zezebelin keo.

‡ 9:26 1Kia 21.19 § 9:36 1Kia 21.23

10

Yehu Ahabu buiò dede

¹ Ahabu buiò ku Samali g̃ɔɔ ũ gb̃ɔn bààɔkwi. Ǿ Yehu lak̃ a kpàsá Samali kíáɔne ní gb̃ɔz̃ɔɔ ní gb̃é pó lé yáda Ahabu néɔne à mè: ² Tó láe bee á lé, lá á dii Ahabu buiò kúánɔ, mé á s̃́gɔɔ ṽí ní s̃́ɔ ní w̃éle bíideo ní g̃ɔkeɔɔ, ³ à á dii né pó k̃éé maa wásawasa kpá aà mae kpalau, í z̃íka á diipi b̃edeɔne. ⁴ Ǿ iwāa p̃ási kà ní p̃ɔa aa mè: Lá kía gb̃ɔn plaɔ i f̃ɔ g̃íèò, wá f̃ɔ giè kpelewa ni? ⁵ Ǿ kib̃e z̃iia ní w̃éle d̃aanao ní gb̃ɔz̃ɔɔ ní yádañdep̃iò gb̃éɔ z̃í Yehuwa aa mè: N z̃òblenaɔn wá ũ. Yá pó ní òw̃é p̃ii, wá kee. Wá gb̃é kpa kpalauo. Ke lá à k̃ène maawa. ⁶ Ǿ Yehu lá p̃ále k̃èné à mè: Tó a z̃emaɔ, ále ma yāmae, à á dii Ahabu buipiò mi z̃ɔz̃, í m̃om̃e Yezele zia maa'í.

Kíá népiò s̃́ aa gb̃ɔn bààɔkwié, aa kú ní w̃éle gb̃ɔz̃ɔɔ pó lé ní tòlokeɔ. ⁷ Ké lápi kà, ɔ aa kíabui gb̃ɔn bààɔkwipiò k̃ük̃ü aa ní dede p̃ii, ɔ aa ní miò kàka gb̃iu aa kpàsáè Yezele. ⁸ Ké z̃inapi kà, ɔ a ò Yehu: Wà mò ní kíabuipiò miò ke. Ǿ Yehu mè wá kále bíib̃ɔleu leé pla e k̃ɔɔ.

⁹ Ké gu d̃ò, ɔ Yehu b̃ò g̃è z̃è gb̃éɔ ae à mè: Apiò á yāe ṽíò, máme ma b̃o ma dii k̃pe ma aà d̃è, āma mi gb̃épiò dede. ¹⁰ Aɔ d̃s̃ sa ké àsi pó Dii ò Ahabu b̃edeɔ yá musu, a kee a léle p̃áo. Dii yá pó á dà a z̃òblena Eliáe a ò k̃è. ¹¹ Ǿ Yehu Ahabu b̃ede pó g̃ò Yezeleɔ d̃ède p̃ii ní aà Ìwa gb̃ɔz̃ɔɔ ní aà gb̃énaɔ ní aà sa'onaɔ. I aà gb̃é too.*

* **10:11** Ozee 1.4

12 Ǿ à fèlɛ dà Samali zéu. Ké à kà sādānao bòokpakii, 13 ǿ à kpāaū ní Yudaο kí Aazia daεο à ní lá à mè: Deον á ũi? Aa wèwà aa mè: Aazia daεον wá ũ, wa mo fòkpai kí Yolaū bεdeοwaε ní aà da Zezabeli bεdeο. 14 Ǿ Yehu ò a gbéενε: A ní kúkū béε! Ǿ aa ní kúkū aa ní dεdε bòopiu lò saε. Aa gbεον bla ní plaoε, an gbεe i boο.

15 Ké à bò we, à kpāaū ní Lekabu né Yonadabuo, àlε mó daialε. Ǿ Yehu aà là à mè: N sō kua lá ma sō kumawaa? Yonadabu wèwà à mè: Ao! Ǿ Yehu mè: Lá màaε, οδοmazi. Ké à οδò Yehuzi, ǿ Yehu aà kù gèaano a sόgo guu. 16 Yehu mè: Wà gé sānu, ní áia pó má vī ní Dii yáo e. 17 Ké Yehu kà Samali, à Ahabu bui pó gò weο dèdε míο. A ní tòlbozò lá Dii dà Eliae a òwa.

Yehu Baali zòblenaο dεdεa

18 Yehu gbéε kàaa píi, ǿ a òné: Ahabu zòblè Baaliε yoonnoε, ma Yehu má zòbleè maamaaε. 19 Baalideο sísimεε píi ní aà zòblenaο ní aà gbàgbanaο píi. An gbεe su gí móio, má ye sa zōο Baaliwaε. Gbé pó gí mói à gāε. Yehu lé ōnoκεné, ké à e Baali zòblenapio midεε. 20 Ǿ à mè: A dikpe dile Baali pó ũ. Ǿ wà a kpàwakè. 21 A lékpāsākè Isaili bùsuu píi, ǿ Baali zòblenaο mò píi, an gbεe i gōο. Ké aa gè Baali kpéu, aa kpépi pà páupāu, gbápεlεkii kuo. 22 Ǿ Yehu ò kpépi ula'ulεnaε: Bole ní ulaο Baali zòblenaονε nípii. Ǿ à b̀lené ní ulapio. 23 Yehu ní Lekabu né Yonadabuo gè Baali kpéu, ǿ Yehupi ò Baali zòblenapione: A wεpā gbéola à ní gwa maamaa, ké Dii zòblenaο su aao kúánο lao, sema á Baali zòblenaο átεε. 24 Ǿ Yehu ní Yonadabuo gè sa'oi. A mo lè Yehu gbéε kálεa bàasi gbεον basiiō. A òné yāa, tó an gbεe tò gbé pó àlε ní

nané ní ɔzi do piliwa, aà wēni gè yáue. ²⁵ Ké Yehu sa pó wí a pó kátɛu à tékū ò a làa, ɔ a ò dɔaiɔ ní zígɔ badɛpiɔnɛ: A gè à ní dɛdɛ! Asu to an gbɛɛ piliwáɔ. Ké aa ní dɛdɛ ní fɛndaɔ, aa ní gɛɔ kòlɛ bàasi, ɔ aa gè Baalizi kpɛa. ²⁶ Aa Baali kpé lipɛɛɔ sèlɛ bòdò aa tɛsòwà, ²⁷ ɔ aa Baali gbɛ bílɛ, aa aà kpé gbòdò, ɔ wà gupi dílɛ bíikpɛkɛkíi ũ e ní a gbáɔ.

²⁸ Maa Yehu Baali gbagbaa mídɛ Isaili bùsuu. ²⁹ N beeo i ɔbɔlɛ duuna pó Nɛba né Yeloboaũ Isailiɔ dà a kɛau guu, a tɛ vua gáaena pó kú Beteli ní Dãɔziɛ.† ³⁰ Dii òè: Lá n yākè maa, n yá pó má yei kè, ní kè Ahabu bɛdɛɔnɛ lá ma zɛdòwa, n bui aɔ kpaa Isaili kpalau e ní sɔkpɛɛɔwɛ. ³¹ Kásilɛ Yehu i zɛ ní Dii Isailiɔ Lua ikoyãɔɔ, i laaidòwà ní nòsɛmɛndoo. I ɔbɔlɛ duuna pó Yeloboaũ Isailiɔ dà a kɛau guu.

³² Gɔɔ bee Dii tò Isaili bùsu ná laɔawa. Azaeli gbãablè Isaili bùsu ³³ pó kú Yuudɛ gukpɛ oiwa píi za Aloeɛ pó kú Aanɔ swadɔɔi e Galada ní Basana bùsuɔ. Gada buiɔ ní Lubɛni buiɔ ní Manase buiɔ ku wɛ. ³⁴ Yehu yá kɛni pó a kèɔ ku Isaili kíaɔ ladau ní aà nɛgɔnkɛyãɔ píi. ³⁵ Yehu gà, wà aà vì Samali, ɔ aà né Yoazaa zòlɛ aà gbɛu. ³⁶ Yehu zòlɛ Samali Isailiɔ kía ũ wè baakwi plasaɛ.

11

Yoasi ní a dazi Ataliao (2Lad 22.10-23.21)

¹ Ké Aazia da Atalia è a né Aaziapi gà, ɔ à fèlɛ lé kíabuiɔ dɛdɛ píi. ² ɔ kí Yeholaũ nɛnɔɛ Yoseba, Aazia dāe, Aazia né Yoasi sè ní sae kíanɛ pó wàlɛ ní dɛdɛɔ guu. A aà ùlɛ Ataliaɛ kpɛa pó liiɔ kálɛau ní nɔɛ pó lé

† 10:29 1Kia 12.28-30

yó kpawào sãnu, ò wi e aà dèo. ³ Nèpi gò ulèa Dii kpéu ní a gwanapio e wè soolo. Goo bee Atalia mé Yuda bùsu kía ũ.

⁴ A wè soplade guu ò sa'onkia Yoiada kibè d̄bai badeo ní zīgō badeo s̄si, ò wà m̀ón̄no aà kíi Dii ua. Ǿ à yāyèr̄no a tò aa lēgbè Dii ua we, ò à kía negōēpi òlné. ⁵ Ǿ à yād̄ilené à mè: Yá p̄o áli ken ke: Tó a m̄o gudōai kámabogooz̄i, á gāli s̄éia aò kibè d̄s̄a, ⁶ á gāli plaade s̄o Suu Bole, á gāli àaōde io bole p̄o kú d̄baio kpe d̄s̄a. ⁷ A gāli pla p̄o lé kámabo kámabogooz̄io io né kíapi d̄s̄a Dii ua. ⁸ A liaaazi á baade ní a gōk̄eb̄oo k̄ua. Gb̄é p̄o s̄u s̄òazi, à aà de. Aò te kípizi gu p̄o àle géu pii.

⁹ Zīgō badeo kè lá sa'onkia Yoiada ònéwa. An baade a gb̄é sè gèr̄no Yoiada kíi, gb̄é p̄o lé kámaboo ní gb̄é p̄o lé m̄o ní l̄ũkpak̄eio pii. ¹⁰ Ǿ Yoiada kí Davidi s̄onaò ní aà s̄engbao p̄o kú Dii kpéuo kpà zīgō badepiowa. ¹¹ Ǿ d̄oaipio mò aa k̄ale Dii kpé ní sa'ok̄io kpele, sea za Dii kpépi oplaai oi e a zee oi, baade ní a gōk̄eb̄oo k̄ua, ké aao né kíapi d̄s̄aò. ¹² Ǿ Yoiada b̄o ní kía negōēpio à kíafua kpàè, à ikoyā lá kpàwà. Ké wà n̄sikà aà miwa wà aà kpà kía ũ, ò wà otaalè wà wiilè wà mè: Lua kí d̄s̄o ní aafiao! ¹³ Ké Atalia d̄baio ní gb̄é k̄iniò kíapi mà, ò à f̄ele gè ní kíi Dii ua. ¹⁴ Ké à w̄ez̄u, à kípi è zea m̀p̄ele sae lá w̄i k̄ewa. Zīgō badeo ní k̄aaep̄enaò zea aà sae, mé gb̄épii lé p̄onake, aale k̄aaepe. Ǿ Atalia a p̄okasaò ga k̄è à wii p̄àle à mè: Wà b̄o ma kpele! Wà b̄o ma kpele! ¹⁵ Ǿ sa'onkia Yoiada ò zīgō badepione: A n̄epi se b̄oàno bàasi, í gb̄é p̄o b̄o teaaz̄io dede ní f̄endaò. Asa à mè

wasu aà de Dii uaoe. ¹⁶ Goo pò nɔɛpi kà kibe bole pò sɔ̀ò ì gɛ̀u zéu, ɔ̀ wà ɔ̀pèlɛwà, we wà aà dèu.

¹⁷ Yoiada tò kí n gbé́o lɛdoũkè ní Diio m̀pii, ké aa e wàò de Diipi gbé́o ù yáí. A tò kí n gbé́o lɛdoũkè ní kɔ̀o lo. ¹⁸ Ɔ̀ wà gè Baali kpé gbòo, aa a gbagbaklìo ní a táao wíwi kélekɛɛ, ɔ̀ aa Baali gbàgbana Matã dè gbagbaklìpio sae.

Yoiadapi Dii kpé nà gudɔ̀anaɔ̀ne ní ɔ̀zì, ¹⁹ ɔ̀ à zìgɔ̀ badeɔ̀ sè ní dɔ̀aiɔ̀ ní gbé́ k̀nìo p̀ii, aa b̀ò Dii kpéu ní kíapio, aa kibe bole pò dɔ̀aiɔ̀ ì gɛ̀u zé sè. Ké aa kà kibe, ɔ̀ k̀ipi z̀le g̀inaa, ²⁰ ɔ̀ b̀usupi gbé́pii pò k̀ena, mé wéle g̀ò yákelesai. Lá wà Atalia dè ní f̀endao kibɛn we.

12

Yoasi Dii kpé kekeɛ (2Lad 24.1-14, 23-27)

¹ Yoasi kpalablè a wè̀ soplade guue. ² A g̀ò kía ù Yehu kpalablea wè̀ soplade guu, ɔ̀ à z̀le kpalau Yelusaleũ wè̀ bla. Aà da tón Zibia, Bɛɛɛɛba nɔ̀ɛɛ. ³ Goo pò sa'onkia Yoiada lɛdà Yoasiwa, Yoasipi yá pò maa Diie kè. ⁴ Kási i gulesí pò wa b̀ò daaíò, wí gi wàò sa'o we, wàò tulaletikatɛa weɛ.

⁵ Yoasi ò sa'onanɛ: A ɔ̀a pò wà m̀ò Dii kpéu káaa, naokɛ'ɔ̀a ní t̀òomabo'ɔ̀ao ní ɔ̀a pò wí m̀ò Dii kpéu ní p̀ɛɛ́wàò p̀ii. ⁶ Sa'onao lí ɔ̀api si ɔ̀sinaɔ̀wa, wí Dii kpé guyaaaɔ̀ kekeò. ⁷ Kási e Yoasi kpalablea wè̀ bao ní àaɔ̀ode guu, sa'onao i Dii kpé guyaaaɔ̀ kekeo, ⁸ ɔ̀ kí Yoasi sa'onkia Yoiada sisi ní sa'onao p̀ii, à ní lá à mè: Bóyáí ále Dii kpé guyaaaɔ̀ kekeo ní? Asu ɔ̀a si ɔ̀sinaɔ̀wa lo. Ali tó wà Dii kpé guyaaaɔ̀ kekeò. ⁹ Ɔ̀ sa'onao wèi, aai ɔ̀asi gbé́ɔ̀wa lo. Aame wa Dii kpé

guyaaao kekεo. ¹⁰ Ǿ sa'onkia Yoiada kpagolo sè à a né f̃, ̃ a d̃lε sa'ok̃i saε Dii kpé kpeεε ɔplaa oi. Ǿ sa'ona pó lé kpé zé d̃s̃ao ì ̃sa pó wà m̀d̀ Dii ua kau we píi. ¹¹ Tó aa è kpagolopi ̃sa z̃ɔ̀k̀, ̃ kí lak̃ena ñ sa'onkiaio ì nao, aai káka b̃aniu. ¹² Aã ̃sa pó wa ỹ̀pi na gb̃é pó wà Dii kpé z̃i d̃añé̃ne ñ ɔ̃z̃i, ̃ aã fiabod̃ li'ānãne ñ kped̃nao ¹³ ñ g̃ibonão ñ gb̃è'ānao. Ǿ aa lí ñ gb̃è āao l̃uluò l̃, ké wà Dii kpé guyaaao kekεd̃ yáí ñ kpékekeεa z̃i p̃alẽo píi. ¹⁴ Wi Dii kpé ánuṣu tao pí ñ ̃sa pó wà m̀d̀ Dii uapioo, ge filia t̃ed̃eb̃o ge au'el̃eb̃o ge k̃aaẽo ge vua p̃o ge ánuṣu p̃o. ¹⁵ Dii kpékekeεnao ̃ wà fiab̃oñé. ¹⁶ Gb̃é pó aa ̃api kp̃amá aa fiabo z̃ik̃enãnẽo, aali ñ lala ̃api yá musuo, asa gb̃épiá náaidẽne. ¹⁷ Ǿa pó wa kp̃a t̃aae fiabob̃o ge duun awakpab̃o ũ, w̃li g̃èd̃ Dii kp̃éuo. Sa'onao p̃é.

¹⁸ Goo bee Silĩo kí Azaeli g̃è l̃èl̃ε Gatawa, ̃ à èa lé m̃ó lélei Yelusalẽuwa l̃. ¹⁹ Ǿ Yudão kí Yoasi pó pó api ñ a dezi Yuda k̃iao Yosafa ñ Yolaũo ñ Aaziao kp̃a Diiwão s̃èl̃ε ñ vua pó kú Dii kpé làasiuo ñ a be làasiuo píi, a kp̃as̃a Azaeliε, ̃ Azaeli g̃ò Yelusalẽula. ²⁰ Yoasi yá k̃inĩo ñ yá pó a k̃è̃o píi kú Yuda k̃iao ladau. ²¹ Aa ìwão lek̃p̃aãiãzi, ̃ aa aà d̃è Bemilo Sila z̃éu. ²² Aa d̃enapĩo t̃ón ke: Simeata né Yozaba ñ Someε né Yozabao. Ké Yoasi g̃à, wà aà mia kp̃ak̃oi ñ a dezĩo Davidi w̃éleu, ̃ aà né Amazia z̃èl̃ε aà gb̃eu.

13

Isailio kí Yoaza

¹ Yudão kí Aazia né Yoasi kpalablea w̃è bao ñ àãode guu ̃ Yehu né Yoaza g̃ò Isailio k̃ia ũ, à z̃èl̃ε

kpalam Samali wè gëo ní plaoe. ² A yá pò Dii yeio kè à zè ní duuna pò Nèba né Yeloboaũ Isailio dà a keauo, i paaletò. ³ Ŋ Dii pò pà Isailiozi, à ní ná Silio kí Azaeliè a zĩ ní a né Benadadao e Yoaza kpalablea léwa. ⁴ Yoaza awakpà Diiè, ò Dii siaàn, asa a è lá Silio kíapi lé Isailio wetã. ⁵ Dii tò aa suabana è, ò aa bò Silio zĩ, ò baade ku a ua lá a ziwa. ⁶ Kási aai obole duuna pò Nèba né Yeloboaũ ní dá a keau guuo, aa zède. Asetaati lí gĩ pélea Samali. ⁷ Yoaza zigõ ye láai, mé i ke sòde gbèon blakwio ní zikasõgo mèn kwio ní zigõ kèsede gbèon òasõsõo lee kwio (10.000) bàasio, asa Silio kía ní ké kélekelee, ò aa gò lán bùsuti pò wà òzõwàwa. ⁸ Yoaza yá kini, yá pò a kèò ní a negõnkeyã ku Isaili kiao ladau. ⁹ Ké Yoaza gà, ò wà àà v̄i Samali, ò àà né Yehoasi zõle àà gbèu.

Isailio kí Yehoasi

¹⁰ Yudaõ kí Yoasi kpalablea wè bla àaõsaide guu ò Yoaza né Yehoasi gò Isailio kía ũ, à zõle kpalau wè gëo ní mendoõe. ¹¹ A yá pò Dii yeio kè, i obole duuna pò Nèba né Yeloboaũ Isailio dà a keau guuo, à zède. ¹² Yehoasi yá kini pò a kèò ní a negõnkeyã ní zĩ pò a kà ní Yudaõ kí Amaziao ku Isaili kiao ladau. ¹³ Ké à gà, wà àà mia kpàkõi ní Isaili kiao Samali, ò Yeloboaũ zõle àà gbèu.

Elizi gaa

¹⁴ Elizi lé gyãke, a bleo, ò Isailio kí Yehoasi gè àà lè, àle òòbè à mè: Baa! Baa! Isaili zikasõgo ní a sòdeon n ũ.* ¹⁵ Ŋ Elizi òè: Sá sé ní kaõ. Ké a sè, ¹⁶ ò Elizi òè: Ka kpa sáa. Ké a kpà sáa, ò Elizi onàna kipi õwa ¹⁷ à

* **13:14** 2Kia 2.12

mè: Gukpe fenenti wě. Ké a wě, 5 Elizi mè: Kapi zu. Ké a zù, 5 Elizi mè: Dii ziblekan we. Ziblea Siliᵛwa kaε. Nyᵛ Siliᵛ fu Afeki míᵛmiᵛε. ¹⁸ Ǿ Elizi mè: Kapiᵛ séle. Ké a sèle, 5 Elizi òè: Tᵛᵛle léᵛ. A lèᵛ gēn àaᵛ, 5 à zè. ¹⁹ Ǿ Lua gbépi pᵛ pàaàzi à mè: A maa n̄ tᵛᵛle léᵛ yāa gēn sᵛᵛ ge sooloe, ní zible Siliᵛwa míᵛmiᵛ. Tiasa rýᵛ ziblemá gēn àaᵛε.

²⁰ Elizi gà, 5 wà aà v̄i.

Ké a wě sù, 5 Mᵛabu gbāamᵛnedeᵛ s̄i Isaili bᵛsuu.

²¹ Gᵛᵛ bee gbéᵛ lé ge v̄iε. Ké aa gbāamᵛnedeᵛpiᵛ è, 5 aa gepi sè ᵛz̄i Elizi miau. Ké gepi lèle Elizi wáᵛwa, 5 à vù à f̄le zè.

²² Siliᵛ kí Azaeli Isailiᵛ wetà e Yoaza kpalablea léwaε. ²³ Ǿ Dii sùuukèr̄nᵛ à wēnadᵛné, à r̄i wegwà a bàa pᵛ kú r̄i Ablahaᵛᵛ r̄i Izaakio r̄i Yakᵛbuo yái. I we r̄i tᵛᵛz̄ᵛ, i r̄i vūaaᵛ e r̄i a gbāᵛ. ²⁴ Ké Siliᵛ kí Azaeli gà, 5 aà né Benadada z̄ᵛle aà gbεu. ²⁵ Ké Yoaza né Yehoasi z̄ikà r̄i Azaeli né Benadadapio, à èa wéle pᵛ Azaeli s̄i a mae Yoazawaᵛ s̄iwà. Yehoasi z̄iblèwà gēn àaᵛε, 5 à Isaili wélepiᵛ s̄iwà.

14

Yudaᵛ kí Amazia (2Lad 25.1-28)

¹ Isailiᵛ kí Yoaza né Yehoasi kpalablea wě plaade guu 5 Yoasi né Amazia gᵛᵛ Yudaᵛ kía ū.

² Aà wě baasᵛode guu 5 à kpalablè, à z̄ᵛle báawa Yelusaleᵛ wě baakwi mēndosaie. Aà da tón Yoadā, Yelusaleᵛ nᵛεε. ³ A yá pᵛ Dii yei kè, āma i ka a mae Davidi pᵛwao. A a mae Yoasi ᵛlesèε wásawasa.

4 Ama i gulesí pò wa bòo daaño, wò sa'o wàò tu-laletikate a we e tiaε. 5 Ké à zèdò kpalau, ò à a ìwa pò aa a mae dèò dèdε sò. 6 Lá a ku Moizi ikoyá láuwa, i gbèdenapio néò dεdεo. Lápi guu Dii mè wasu maeò dεdε ní néò duuna yáio, mé wasu néò dεdε ní maeò duuna yáio. Baade a ga azia duuna yáie. 7 Amazia mé zìblè Edoúwa Guzulε Wisideu gbèon òaasòsoo lεε kwi (10.000). Zipi guu à Sela siu, ò à tòkpàè Yòkeeli e ní a gbào.

8 Bee gbεa Amazia gbéò zì Isailio kí Yoaza né Yehoasi, Yehu tounawa, a òè: Mò wà kò le zìlau. 9 Isailio kí Yoasi wèwà à mè: Libā bùsu lεaa lékpāsākè Libā bùsu sεdε líe à mè, aà a nenεε kpāsā a néwa, ò Libā bùsu wài mò òzò leaapiwa. 10 N zìblè Edoúwa, ò n nzia sè lési. N tóbò, àma n nzia to tεεε. Tó n sòle dà, nýò fua, mpi ní Yudaò pii. 11 Kási Amazia i swásεio, ò Yehoasi mò léleiwà. Aa kò lè Yuda bùsu wéleu Besemesi. 12 Ké Isailio Yudaò fù, ò Yudaò bàalè, baade tà a bε. 13 Besemesi we ò Yehoasi Amazia kùu à tàò Yelusaleù. A a bíi gbòò gàsísuu òaa pla za Eflaiù Bole e Gola Bole. 14 A vua ní ánusuo ní pò pò kú Dii kpéuo ní pò pò kú kibe láasiuo sèle pii, ò à gbéò kùkù à tànnò Samali zìzò ù. 15 Yehoasi yá kini pò a kèò ní a negònkeyāo ku Isaili kíaò ladau ní lá à zìkà ní Yudaò kí Amaziaoo. 16 Ké Yehoasi gà, wà aà mia kpàkòí ní Isaili kíaò Samali, ò aà né Yeloboau zòle aà gbεu.

17 Yudaò kí Amazia ku Yehoasi gaa gbεa e wè gεoe. 18 Amazia yá kiniò ku Yuda kíaò ladau. 19 Wà lékpàaiaazi Yelusaleùε, ò à bàalè tà Lakisi. O wà gbéò gbàε, aa pèleaazi aa aà dè we. 20 O wà aà gε

sè ní s̄o wà sùò Yelusaleũ, wà aà mia kpàk̄s̄i ní a deziò Davidi wé̄leu. ²¹ Ǿ Yudaò Uzia kpà kía ũ aà mae Amazia gb̄eu. Uzia wè̄ ḡeò ní m̀̀ndooe. ²² Ǿme Elata kè̄kè̄ kà̄le Yudaòne a mae gaa gb̄ea.

Isailiò kí Yeloboaũ

²³ Yudaò kí Yoasi né Yeloboaũ kpalablea wè̄ ḡeode guu ǿ Yoasi né Yeloboaũ ḡò Isailiò kía ũ Samali, à z̄ò̄le kpalau wè̄ bla ní m̀̀ndooe. ²⁴ A yá p̄ó Dii yeio kè̄, i ɔ̀b̄ole duuna p̄ó N̄eba né Yeloboaũ Isailiò dà a keau guuo. ²⁵ Ǿme èa Isailiò b̄usu s̄i za Amata b̄olei e Isia Wisidei, lá Dii Isailiò Lua dà a z̄ò̄blena Amitai né Yonasi,* Gatef̄ee gb̄é̄e a òwa. ²⁶ Asa Dii è Isailiò lé taasike maamaae, z̄oò ní w̄é̄e p̄ii, mé aa gb̄ēe ví à d̄ò̄n̄leo. ²⁷ Dii i me á Isailiò tó de d̄ún̄iauo, ǿ à ní suabà Yehoasi né Yeloboaũ sabai. ²⁸ Yeloboaũ yá k̄ini p̄ó a kèò ní z̄i p̄ó a kàò ku Isailiò kíaò ladau ní lá à èa Damasi ní Amatao s̄i Isailiòneò. ²⁹ Ké à gà, wà aà mia kpàk̄s̄i ní a dezi Isailiò kíaò, ǿ aà né Zakali z̄ò̄le aà gb̄eu.

15

Yudaò kí Uzia (2Lad 26.1-4, 21-23)

¹ Isailiò kí Yeloboaũ kpalablea wè̄ baasoò ní plaode guu Amazia né Uzia ḡò Yudaò kía ũ. ² Aà wè̄ ḡeò ní m̀̀ndoode guu ǿ à kpalablè, à z̄ò̄le báawa Yelusaleũ wè̄ blakwi ní plaoe. Aà da t̄ón̄ Yekolia, Yelusaleũ n̄oe. ³ A yá p̄ó Dii yei kè̄ lá a mae Amazia kè̄wae. ⁴ Ama i gulēs̄i p̄ó wa b̄òò daaño, gb̄é̄o ìò sa'o

* **14:25** Yon 1.1

wàò tulaletikateá we e tiaé. ⁵ Ǿ Dii tò kusu àà lè, a vîe e à gè gào. Àà kpé kú adoae, àà né Yotaũ mé kú kibé. Ǿme Yuda ɔɔaana ũ. ⁶ Uzia yá kɔniɔ ku Yuda kía ladau ní yá pɔ a kèɔ píi. ⁷ Ké à gà, * wà àà vî kái ní kíapiɔ Davidi wéleu, ɔ àà né Yotaũ zòle àà gbèu.

Isailiɔ kí Zakali

⁸ Yuda ɔ kɔ Uzia kpalablea wè bla plasaide guu ɔ Yeloboaũ né Zakali gò Isailiɔ kía ũ Samali, à zòle kpalau mɔ sooloe. ⁹ A yá pɔ Dii yeio kè lá a dezio kèwae. I ɔbòle duuna pɔ Neba né Yeloboaũ Isailiɔ dà a keau guuo. ¹⁰ Ǿ Yabesi né Saluũ lekpaáiaàzi ní gbéɔ, à àà dè Ibleaũ, ɔ à zòle àà gbèu. ¹¹ Zakali yá kɔniɔ ku Isaili kía ladau. ¹² Maa yá pɔ Dii ò Yehue kè, à mè àà buiɔ mé aa Isaili kpalable e à ge pe àà sɔkpaewá.†

Isailiɔ kí Saluũ

¹³ Yabesi né Saluũ gò kía ũ Yuda ɔ kɔ Uzia kpalablea wè bla mèndosaide guue, à zòle kpalau Samali mɔ doe. ¹⁴ Ké Gadi né Menaēũ bɔ Tiiza à gè Samali, ɔ à Yabesi né Saluũpi lè we a dè, ɔ à zòle àà gbèu. ¹⁵ Saluũ yá kɔniɔ ní lé pɔ a kpaaí ní gbéɔ Zakalizio ku Isaili kía ladau. ¹⁶ Menaēũpi bɔ Tiiza à gè lèle Tifasawa ní gbé pɔ kú a guu ní gbé pɔ kú a búsuu píi, asa aa gí zewèièe. Ké à lèlemá, ɔ à nɔsindeɔ pùipui píi.

Isailiɔ kí Menaēũ

¹⁷ Yuda ɔ kɔ Uzia kpalablea wè bla mèndosaide guu ɔ Gadi né Menaēũpi gò Isailiɔ kía ũ, à zòle kpalau Samali wè kwie. ¹⁸ A yá pɔ Dii yeio kè e a

* 15:7 Isa 6.1 † 15:12 2Kia 10.30

wěni léue. I ɔbɔle duuna pɔ Neba né Yeloboaũ Isailio dà a keau guuo.

¹⁹ Ké Asilio kí Pulu sí Isaili búsuu, ɔ Menaẽũ aà gbà ánuusu tɔnu baakwi ní síiɔ, ké Pulupi e ɔdawa, i zedɔ kpalau yáí. ²⁰ Menaẽũ tò Isailio ánusupi fiabò, ɔ ɔdeɔ ánuusu kpà ní miwa ɔwatẽ blakwikwi Asilio kía pɔ ũ. ɔ Asilio kíapi èa tà, i ze ní búsuu weo. ²¹ Menaẽũ yá kɔniɔ ku Isaili kíaɔ ladau ní yá pɔ a kèɔ píi. ²² Ké à gà, ɔ aà né Pekaia zòle aà gbɛu.

Isailio kí Pekaia

²³ Yudaɔ kí Uzia kpalablea wè blakwide guu ɔ Menaẽũ né Pekaia gò Isailio kía ũ, à zòle kpalau Samali wè plaɛ. ²⁴ A yá pɔ Dii yeio kè, i ɔbɔle duuna pɔ Neba né Yeloboaũ Isailio dà a keau guuo. ²⁵ Aà zìgò bade Lemalia né Peka lekpaáaiazi ní gbéɔ. ɔ à Galada búsudeɔ sè gbèɔn blakwi à sírɔnɔ kípizi aà zegikíi Samali, à aà dè ní Aagobuo ní Alieo, ɔ à zòle aà gbɛu. ²⁶ Pekaia yá kɔniɔ ku Isaili kíaɔ ladau ní yá pɔ a kèɔ píi.

Isailio kí Peka

²⁷ Yudaɔ kí Uzia kpalablea wè blakwi ní plaode guu ɔ Lemalia né Peka gò Isailio kía ũ, à zòle kpalau Samali wè baosɛ. ²⁸ A yá pɔ Dii yeio kè, i ɔbɔle duuna pɔ Neba né Yeloboaũ Isailio dà a keau guuo. ²⁹ Peka gɔɔ ɔ Asilio kí Pulu m̀ Iyoni sí ní Abeli Bemaakao ní Yanoao ní Kedɛsio ní Azooo. A Nefatali búsuu sí lɔ, Galada ní Galileo píi, ɔ à búsupideɔ kùkù tàrɔnɔ Asili. ³⁰ Ela né Ozee lekpaáí ní gbéɔ Pekazi, ɔ à aà dè à zòle aà gbɛu Uzia né Yotaũ kpalablea wè baode

guu. ³¹ Peka yá kɛniɔ ku Isaili kíaɔ ladau ní yá pɔ a kèɔ píi.

Yudaɔ kí Yotaũ
(2Lad 27.1-9)

³² Isailiɔ kí Lemalia né Peka kpalablea wè plaade guu ɔ Uzia né Yotaũ gɔ̃ Yudaɔ kía ũ. ³³ Aà wè baasɔode guu ɔ à nà kpalableawa, à zɔ̃le kpalau Yelusaleũ wè gɛɔ ní m̀endooe. Aà da tɔn Yelusa, Zadoki née. ³⁴ A yá pɔ Dii yei kè lá a mae Uzia kèwae. ³⁵ Ama i gulesí pɔ wa bòɔ daaño, wɔ sa'o wàɔ tulaletikateɔ we e tiae. Ɔme Dii ua bɔle pɔ kú musu kèke. ³⁶ Yotaũ yá kɛniɔ ku Yuda kíaɔ ladau ní yá pɔ a kèɔ píi. ³⁷ Gɔɔ bee Dii tò Siliɔ kí Lezini ní Lemalia né Pekao nà léleɔ Yudaɔwawa. ³⁸ Ké Yotaũ gà, wà aà mia kpàkɔi ní a deziɔ Davidi wéleu, ɔ aà né Aaza zɔ̃le aà gbɛu.

16

Yudaɔ kí Aaza
(2Lad 28.1-27)

¹ Lemalia né Peka kpalablea wè gɛɔ ní plaode guu ɔ Yotaũ né Aaza gɔ̃ Yudaɔ kía ũ. ² Aà wè baode guu ɔ à kpalablè, à zɔ̃le báawa Yelusaleũ wè gɛɔ ní m̀endooe. I yá pɔ Dii a Lua yei ke lá a dezi Davidiwao. ³ A zè ní Isaili kíaɔ yákeaoe. A sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ ò ní a negɔe se.* A yābēkè, lá bui pɔ Dii ní yá Isailiɔneɔ í ke yāawae. ⁴ A sa'ò à tulaletikateɔ gulesí pɔ wa bòɔwa ní sísíɔ musuɔ ní lí yèleleɔ gbáuo píi.

* 16:3 Iko 12.31

5 Bee gbɛa Siliɔ kɪ Lezini nɪ Isailiɔ kɪ Lemalia nɛ Pɛkao m̀ zɪkai Yelusaleũ.† We aa koezɔ̃u Aazazi, kási aai f̃ ziblèwàò. 6 Zibeezɪ Lezini Yudaɔ yà nɪ bóle Elata, à èa sɪmá, ɔ̃ Edoũɔ m̀ zò̃le we e nɪ a gbáo. 7 Ǿ Aaza gbé̃ɔ zì Asiliɔ kɪ Puluwa à mè: N zò̃blenan ma ũ, mé n nɛn ma ũ. M̀ n̄ ma b̀ Siliɔ kía nɪ Isailiɔ kía p̀ f̀lɛmanɔɔ ɔzi. 8 Aaza ánuusu nɪ vua p̀ kú Dii kpéuo nɪ a bɛ làasiuo sèle à Asiliɔ kía gbà a kpàsãè. 9 Ǿ Asiliɔ kíapi aà yámà, à gè lèle Damasiwa a sɪ. A Lezini dè, ɔ̃ à tà nɪ Damasideo Kii. 10 Kí Aaza gè dà Asiliɔ kɪ Pulupile Damasi. A sa'okii è we, ɔ̃ à a taa kè lá guu, a kpàsã sa'ona Uliaɛ nɪ a kea taao píi. 11 Sa'ona Ulia sa'okiipi kè lá kɪ Aaza kpàsãewa wásawasa, à a m̀de e kɪ Aazapi àò gé sui nɪ Damasio. 12 Ké à sù, à táagbagbakíipi è, ɔ̃ à sò̃i à dèdewà. 13 A sa p̀ wɪ a p̀ káteu à tékũ òwà, à p̀wenti kàwà, à itòlewà, à sáaukpasa au èlewà. 14 Dii gbagbakii p̀ wa pí nɪ m̀gotèò ku sa'okii dafupi nɪ Dii kpéò zānguo, ɔ̃ Aazapi se dile sa'okii dafupi sae ɔplaa oi. 15 Ǿ kɪ Aazapi yādile sa'ona Uliaɛ à mè: Nili sa k̀ɔ p̀ wɪ a p̀ káteu à tékũ o sa'okii z̃ɔpiwa nɪ p̀wenti oosio nɪ kɪ sa p̀ wɪ a p̀ káteu à tékũo nɪ aà p̀wenti gbao nɪ gbé̃ɔ sa p̀ wɪ a p̀ káteu à tékũo nɪ nɪ p̀wenti gbao nɪ í p̀ aai tóleo. Nili sa p̀ wɪ a p̀ káteu à tékũ nɪ sáaukpasao au élewà. Sa'okii p̀ wa pí nɪ m̀gotèò s̃ aɔ demɛɛ m̀sokékii ũɛ. 16 Ǿ sa'ona Ulia kè lá kɪ Aaza òewa. 17 Kí Aaza m̀pɛpɛɛɔ gògo tadibɔɔwa à nɪ tao bùa. A íkakii gò m̀gotè zuswana p̀ kú a zíɛowa,‡ a dile gbɛɔwa. 18 A kɪ ǵna p̀ wa b̀ Dii ua nɪ aà bóle p̀ kú

† 16:5 Isa 7.1 ‡ 16:17 1Kia 7.23-29

weo gbòo misiileá Asilio kíáe yáí. ¹⁹ Aaza yá kíniò ku Yuda kíáò ladau ní yá pò a kèò píi. ²⁰ Aaza gà, § ò wà àà mia kpàkòí ní a deziò Davidi wéleu, ò àà né Ezekia zòle àà gbèu.

17

Isailio kí gbèzàna Ozee

¹ Yudaò kí Aaza kpalablea wè kuεplade guu ò Ela né Ozee gò Isailio kíá ù Samali, à zòle kpalau wè kèokwie. ² A yá pò Dii yeio kè, àma i ke lá Isailio kíá pò d̀aaεò kèwao. ³ Asilio kí Samanasaa m̀ lèlèwà, ò Ozee gò àà zòblena ù, àle falubòè. ⁴ Ozee gbéò zì Egipio kí Sowa, ò i falu pò ì b̀ Samanasaaε wè ní wèò b̀è bo. Ké Samanasaa è Ozee b̀ a kpe, ò à àà kù à m̀kàwà à àà dàkpeu. ⁵ ∩ Samanasaa lèle Isaili bùsuwa píi. Àà gbéò m̀ koezò Samalizi, aa ku we e wè àaò. ⁶ Ozee kpalablea wè kèokwide guu ò Samanasaapi Samali sí à tà ní Isailio a bùsuu, à ní kálekale Ala ní Gozã pò kú Aboo baao ní Mede bùsu wéleò guuo.

Isailio g̀sa zìzò ù ní duuna yáí

⁷ Yápi kè màa ké Isailio duunakè Dii ní Lua pò ní b̀ Egipio kí Falaò z̀ie yáie. Aa misíile dii páleone, ⁸ aa bui pò Dii ní yánéò òlesè, aa zè ní yá pò Isailio kíáò dànέε. ⁹ Aa yãd̀òsai díle Dii ní Lua yá gbèu, aa gule sí b̀ò níziáε ní wéleò guu píi sea za bualoùò ní wéle bíideò. ¹⁰ Aa gbèò ní líò pèlepèle sí sí lesiowa píi ní lí yèlèleò gbáuo píi.* ¹¹ Aa tulaletikàtea gule sí pò

§ 16:20 Isa 14.28 * 17:10 1Kia 14.23

aa b̀òpíowa píi, lá bui p̀ó Dii ní yánéó k̀èwa. Yāvāi p̀ó aa k̀èpíó mé Dii p̀ó f̀èlèè. ¹² Aa z̀oblè t́áaone. Dii òné yāa s̀ó aasu keo. ¹³ Dii dà ānabíó ní gu'enaone píi, s̀ó aa lenàwà Isailíó ní Yudaone, aa mè aa mikē ní yāvāíowa, aai Dii yādileaó ní aà yādanéo k̀ūa, lá a ku ikoyā p̀ó a d̀ile ní dezióne guu, à èa dà a z̀oblèna ānabíone aa òwa.

¹⁴ N beeo Isailíó i swáseio, an swá gbāa lá ní dezi p̀ó aai Dii ní Lua náaikéoó p̀ówaε. ¹⁵ Aa g̀í aà ɔtonɔk̀ii gwai, aa aà bàakuańno yá gb̀ò, aai lé p̀ó a nàwàné yādao. Aa t̀è p̀opāzi, s̀ó aa g̀ò p̄. Aa bui p̀ó liańzió ɔlesè, bui p̀ó Dii mè aasu ní kea keopíó. ¹⁶ Aa p̄kp̄a Dii ní Lua yādileaózi, aa m̀okasa m̀èn pla lán ǵaenaowa ní dii ũ,† aa Asetaati lí p̀èlè, aa k̀ule luabε p̀óone, aa z̀oblè Baaliε. ¹⁷ Aa sa p̀ó w̄i a p̀ó kátèu à tékū ò ní ní néó,‡ g̀ōeo ní noeo, aa m̀asokè, aa welena g̀à, aa níziá kp̄a yá p̀ó Dii yeiowa, aa aà p̀ó f̀èlèè. ¹⁸ Ǿ Dii p̀ó p̄arızi maamaa à ní yá. Yuda bui mé g̀ò ado. ¹⁹ Baa se Yudaó i Dii ní Lua yādileaó mao, aa Isailíó ɔlesè. ²⁰ Ǿ Dii g̀í Isaili buipíózi píi. A ní wetà à ní ná gb̄é p̀ó aale gb̄aamónéone ní ɔzi e à g̀è ní yádò.

²¹ Ké Dii Isailíó k̀è Davidi buíowa, s̀ó aa Nεba né Yeloboaū d̀ile ní ḱia ũ. Yeloboaūpi mé Isailíó swāf̄é Diiε, a tò aa duun sà z̀ó k̀è. ²² Isailíó g̀í lé duuna p̀ó Yeloboaū k̀è ke, aai mikēwào, ²³ s̀ó Dii ní yá, lá a dà a z̀oblèna ānabíone aa òwa. Asilíó Isailíó náaa ní búsuu aa t́arıno z̀izoo ũ, s̀ó aa ku we e ní a gb̄ao.

Samalíó yá

† 17:16 1Kia 12.28 ‡ 17:17 Iko 18.10

24 Asilio kía tò gbé̃ b̀̀le Babeli ní Kutao ní Avao ní Amatao ní Sefavaiũo, ̃ à ní kálekale Samali wé̃leo guu Isailio gb̃eu. M̀̀aa aa Samali b̀̀usu s̃i aa z̀̀le a wé̃leo guu. 25 Ké aa kà we káau, aali Dii sísi, ̃ à ǹ̀omusuo gbàemá, aale ní d̃ede. 26 ̃ wa ò Asilio kíae wà m̀̀: Gb́́pó n ní sé n ní kálekale Samali wé̃leo guuo, aa b̀̀supi táakekea d̃o, ̃ à ǹ̀omusuo gbàemá, aale ní d̃ede. 27 ̃ Asilio kía m̀̀: Wà Samali sa'ona pó wa suńno do gbae aà ta we, i b̀̀supi táa yáadané. 28 ̃ Samali sa'onae èa tà we à z̀̀le Beteli. A dàda gbé̃one lá aa ke aali Dii sísi.

29 Goo bee gb́́pó m̀̀ z̀̀le wé̃lep̃io guuo, bui píi ní a táaoe, ̃ aa ní táapĩo taa k̀̀e aa p̀̀elep̃ele gulẽs̃i pó Isailio b̀̀o k̀̀p̃eo guu. 30 Babelideo Sukobeno pi, Kutadeo Neegali pi, Amatadeo Asima pi, 31 Avadeo Nibaza ní Taatakio pi, Sefavaiũdeo sa pó w̃i a pó ká̃teu à tékũ ò ní ní néo ní táa Adameleki ní Anamelekiowa. 32 ̃ aa èa Dii sísi lo. Aa ní gbé̃o dilea gulẽs̃ip̃io gbàgbanao ũ t̃e ṽio, ̃ aaĩo sa'oné gulẽs̃ip̃io k̀̀p̃eo guu. 33 Aa Dii sísi, ̃ aale z̀̀ble ní tá̃one lá b̀̀usu pó aa b̀̀ou felekaayã d̃ewa. 34 M̀̀aa aa ní felekaayã k̃ua e ní a gbão. Aale Dii sísi, asa aali aà ɔtond̃kli gwa, aalio aà yádañe k̃uo ge aà ikoyã ge yá pó a dile Yakobu pó à èa t̃kpàè Isaili buĩoneo. ̃ 35 Ké Dii m̀̀ a bàa aó kú ní Isailip̃io yã, à m̀̀ aasu dii p̃aleo sísi, aasu kúlené, * aasu z̀̀blené, aasu sa'omáo, 36 sema a gb́́pó a ní bóle Egipi ní a iko z̃̃o ní a g̀̀sa gbãao. Api áme aao a sísi, aao kúle, † aai sa'owa. 37 A m̀̀ aao a ɔtond̃kli gwa, aaĩo a yádañe k̃ua ní

̃ 17:34 Daa 32.28, 35.10 * 17:35 B̃oa 20.5, Iko 5.9 † 17:36 Iko 6.13

a ikoyãó ní yãdilea pọ́ a kèné lá guu e gọ́pii. Aasu dii páleó sísió. ³⁸ Aasu to a bàakuańńọ yá lí sáńguo. Aasu dii páleó sísió. ³⁹ Aali a Dii ní Lua sísi ado. Amé á ní bọ́ ní wèlẹ́ọ ọ́zì mípii.

⁴⁰ N beeo aai swásẹio, ọ́ aa zè ní ní fẹlẹkaayão.

⁴¹ Buipio Dii sísi, kási aa gĩ lé zọble ní tááọne lẹ, ọ́ an néọ ní ní tọ́ńnaọ lé ke lá ní maepio kẹwa e ní a gbão.

18

Yudaọ kí Ezekia

¹ Isailio kí Ela né Ozee kpalablea wè àaǎde guu ọ́ Aaza né Ezekia gò Yudaọ kía ũ. ² Aà wè baasode guu ọ́ à kpalablè, à zòlẹ báawa Yelusaleũ wè baakwi m̀ndosaiẹ. Aà da tón Abi, Zakali néẹ. ³ A yá pọ́ Dii yei kè lá a dezi Davidi kẹwa píiẹ. ⁴ A gule sí pọ́ wa bọ́ gbò, à táagbẹọ wíwi, à Asetaati lipẹlẹọ zòzò. A m̀gotẹ mlẹ pọ́ M̀izi pi* gbègbè, asa e gọ́ bee Isailio lé tulaletikateawàẹ, aa tọkpàè Neusetã. ⁵ Ezekia Dii Isailio Lua náaikè, Yudaọ kíae muaaaànọ, an gbé pọ́ d̀aaẹ ge an gbé pọ́ té aà gbẹọ. ⁶ A nà Diiwa, i bọ́ aà kpeo. A yá pọ́ Dii dà M̀iziọ kúaẹ. ⁷ Dii kuaànọ, ọ́ yá pọ́ a kè bọ́ maa píi. A bọ́ Asailio kía yá kpe, i zọbleè ló. ⁸ A ziblè Filitẹowa e Gaza ní b̀su pọ́ liaaio sea za bualouo ní wéle bíideọ píi.

⁹ Kí Ezekia kpalablea wè àaǎde guu, Isailio kí Ela né Ozee kpalablea wè soplade guu, ọ́ Asailio kí Samanasaa m̀ koezò Samalizi. Aa kálea we ¹⁰ e wè àaǎ, aa wélepi sí Ezekia kpalablea wè soolode guu. Isailio kí Ozee kpalablea wè kèokwiden we.

* **18:4** Nao 21.9

11 Asilio kía tà ní Isailio a bùsuu, à ní kálekalé Ala ní Gozã pò kú Aboo baa ní Mède bùsu wéleò guuo.
 12 Yápi kè màa, ké aai Dii ní Lua yãmao yáie. Aa àà bàakuańno yáò kúao, aai yá pò Dii zòblena Mɔizi ðile ma aa zíkèwàò.

*Asilio kía viadadaa Yelusaleũdeɔzi
 (2Lad 32.1-16, Isa 36.1-22)*

13 Kí Ezekia kpalablea wè gẽo m̀endosaide guu ɔ Asilio kí Senakelibu m̀ò lèlè Yuda wéle bíideɔwa, a s̄i píi. 14 Ǿ Yudaɔ kí Ezekia gbéɔ z̄i Asilio kíawa Lakisi à m̀è: Ma tàaekè. Nsu m̀ao, mío falubɔne lá níyɔ z̄om̄eewa. Ǿ Asilio kía ánuşu z̄è Ezekiaɛ tɔnu kwi ní vuaò tɔnu do. 15 Ǿ Ezekia ánuşu pò a è Dii kpéu ní a be làasiuo kpàwà píi. 16 Gɔɔ bee à vua gò Dii kpé gbaɔwa ní pò pò a kùle gbapio lipelɛwao, a kpà Asilio kíapiwa.

17 Ǿ Asilio kía a kwàasi ní a ìwaɔ gbẽz̄ɔɔ ní a z̄iḡɔɔ gbẽz̄ɔɔ z̄i, aa b̀ò Lakisi aa m̀ò Yelusaleũ kí Ezekia kíi ní z̄iḡɔɔ dasidasi. Ké aa kà Yelusaleũ, aa m̀ò zè íkalékíi pò kú musu sae, pɔpinaɔ bua zéu. 18 Aa lezù kípizi, ɔ kibe ziia Ilikia né Eliakiũ ní àà lakèna Sebenao ní àà kpàwakena Asafa né Yoao b̀ò gè ní kíi. 19 Ǿ z̄iḡɔɔ gbẽz̄ɔɔpi ònè: A ge o Ezekiaɛ, Asilio kía z̄ɔ mé lé àà la, bó àle a náaike màai? 20 A m̀è á z̄igbaselɛa d̄ɔ mé á gbãa, kási yãpã giie. Dé àle a náaike, ɔ àle b̀ò a yá kpei? 21 Egipio kía pò àle a náaikepi gwa. A de lán fee lípan wíwiawae. Gbé pò gbãa'èwà, ì àà z̄ɔ a ɔue. 22 Ezekia Dii guleşio ní àà gbagbakio gbòoo lò? A ò Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔne píi aa m̀ò kùle gbagbakii ae Yelusaleũ la, ɔ àle om̄e Dii a Luapi náai ɔ àle kea? 23 Aà leduke ní ma dii

Asilio kía, mí aà gba s̄ òaa kwi, tó a gbé ví aa diè kpε. ²⁴ Lá àε Egipi zikasōgo ñ sōdeɔ náaike, kpelewa a f̄ zez̄ baa ma dii zīḡ gāli p̄ kèsānziɔ doei? ²⁵ Alε e ma dii m̄ lélei gue beewa à wíwi Dii lé sai yā? Dii mé òè aà léε b̄sue beepiwa, i wíwi.

²⁶ Ǿ Eliakiũ ñ Sebenao ñ Yoao ò zīḡ gbēz̄ɔpiε: Yā'o wápiɔ n z̄blenaɔne ñ Sili yáo, asa wi maε. Nsu yā'ow̄ε ñ Ebelu yáo, ké gbé p̄ kú b̄iwaɔ su mao yái. ²⁷ Ǿ gbēz̄ɔpi wè má à m̄: Ma dii i ma z̄l mà yápi òé ñ á diio át̄εo, ñ gbé p̄ z̄lεa b̄iwaɔε lɔ, asa aa n̄zia b̄iikpe p̄ aa kè bleε, aai n̄zia osoo mi lááwa. ²⁸ Ǿ gbēz̄ɔpi f̄le p̄na ñ Ebelu yáo à m̄: A Asilio kía z̄ɔ yāma! ²⁹ Kípi m̄, ásu to Ezekia á s̄s̄áo, asa a f̄ á b̄ a ɔzi. ³⁰ Ezekia m̄ Dii a á b̄, a á w̄léε bee kpa Asilio kíawao. Ásu Ezekia pi yāma à Dii náaike yá bee musuo. ³¹ Ásu Ezekia yāmao. Asilio kía m̄ à ledoūkεaɔ, à mikpawa, á baade i azia v̄εbe ñ azia kaad̄embεo ble, i azia bia'i mi, ³² e àɔ m̄ á sélei à táánɔ b̄su p̄ de lá á p̄wau. P̄wena ñ v̄ε nao p̄lawà, p̄ε ñ v̄εbuo ñ kulio ñ z̄'io diuε. A ze ñ w̄nio. Ásu ze ñ gaoo. Ezekia m̄ Dii a á b̄ε, kási ásu weio, ásu to aà á s̄s̄áo. ³³ Buip̄aleɔ táae f̄ ḡi Asilio kíaε aà ñ b̄su s̄imáε? ³⁴ Amata ñ Aapadao táaɔ ḡé máε? Sefavaiũ ge Ena ge Iva táaɔ ḡé má ni? Samali táaɔ è ḡi ñ ñ w̄léoε? ³⁵ B̄supio kpele táa mé f̄ ḡi ñ a b̄suoi? Kpelewa Dii a f̄ ḡi ñ Yelusaleũoi?

³⁶ Gb̄é n̄lεa kílikili, aai yāwewào, asa an kía òné aasu yáz̄asiwàoε. ³⁷ Ǿ kibε z̄iia Ilikia né Eliakiũ ñ aà lak̄na Sebenao ñ Asafa né Yoa aà kp̄awakεnao ñ

pokasao kèkè, aa èa sù Ezekiafiwa aa zìgɔɔ gbèzɔɔ yápi dàu a siuè.

19

Ezekia wabikɛa Diiwa (Isa 37.1-20)

¹ Ké kí Ezekia yápi mà, à a ula ga kè, ò à zwànkasa kàkaala, à gè Dii kpéu. ² A a be ziia Eliakiũ ní a lakèna Sebenao ní sa'onkiaɔ zì ānabi Isaia, Amɔzu néwa, zwànkasaɔ kákaaríla. ³ Aa òè: Ezekia mè yá gĩ gbãɛ, wà wá da taasiu wà wá lele wà widàdawá. Wa gɔ lán nɔɛ pó a né kà bɔa, mé yèèɛ ku a fɔ iowaɛ. ⁴ Asilio kía a zìgɔɔ gbèzɔɔ zì, à mò Lua bée láanikè. Dii n Lua yápi mà, a aà lele yápi oa yáia, wá dɔo. Wabikɛwà wá gbé kɔna pó wa gɔɔnɛ.

⁵ Ké kí Ezekia zɔnapiɔ gè Isaia lè màa, ⁶ a òné: A ge o á diiɛ, Dii mè asu to vía a kũ Asilio kía iwao dóɛaanɔ yá pó a màpi yáio. ⁷ A ma! Tó Asilio kía bae mà, Dii a to làasoo gèaagu, i ta a búsuu, Dii i to wà aà de ní fèndao we.

⁸ Ké zìgɔɔ gbèzɔɔ mà Asilio kía fèle Lakisi, ò à èa tà à aà lè, àle zika ní Libenadeɔ. ⁹ Ké Asilio kía mà Etiopio kí Tilaka lé mó zikaiano, ò à èa zinaɔ gbàɛ Ezekiawa à mè: ¹⁰ A o Yudaɔ kí Ezekiaɛ, dii pó àle a náaike à gbàsa mè á Yelusaleũ nameɛ ma ɔzìo, asu to diipi a sásáo. ¹¹ I ma lá Asilio kía kè búsuoɔnɛ à ní ké kélekɛɛ píio lé? Ɔme a bɔ ado saa? ¹² Wéle pó ma deziɔ kàaleɔ, Gozã ní Halanao ní Lezeɛfio ní Edeni pó kú Telasaaɔ, an táaɔ fè ní bóe? ¹³ Amata kía kú máí? Aapadaɛ kía kú máe? Sefavaiũ ge Ena ge Iva kíaɔ ku máí?

14 Zinapio Asilio lá kpà Ezekiawa. Ké à a kyokè, 5 à gè Dii kpéu a pòo aà aε, 15 à wabikèwà à mè: Dii Isailio Lua, ní kú malaika gâsiadeo zânguo, * míme ní Lua ũ bùsu pò kú dúnia guu píie. Mmε ní musu kè ní tɔɔleo. 16 Swákpa ñ yáma, Dii. Wése ñ gugwa, Dii. Dóea ní Lua béεo lékpāsā pò Senakelibu kè ma fá! 17 Sianaε Dii, Asili kíao buipio kàale píie, an bùsuo gè bezia ũ. 18 Aa ní diio kàteu aa ní kpasa, asa pòpíá Lua no, pò pò gbēnazína kè ní lío ní gbεoone. 19 Dii wá Lua, wá bɔ aà ɔzi, bùsu pò kú dúnia guu píi io dɔ ké n Dii, míme ní Lua ũ ndo.

Senakelibu gaa
(Isa 37.21-38)

20 Ǿ Amɔzu né Isaia lékpāsākè Ezekiaε à mè: Dii Isailio Lua mè a wabi pò ní kè Asilio kí Senakelibu yá musu mà, 21 ɔ à àsiε bee ò aà musu:
Siona nenɔε léso lé sakangu,
àε n láanike n kpe.
Gbēε i zible Yelusaleŭwa yāao
ɔ àε a mi dada a gāu.
22 Dé n dɔεwà ní sòsɔi?
Dé n kāaε, n n mi dàè íai?
Isailio Lua pò a kua adoa n bee kèε.
23 N dà n zinaone aa Dii sòsɔ,
n mè n dede sísiɔ musu
ní n zikasɔgoɔ dasidasi
e Libā bùsu gbèsisi misonau.
N sedε lí gbāao zòzɔ,
n pēli zɔɔ kwè,
n ka a léwa musu e a líkpe sisuu.

* 19:15 1Sam 4.4

24 N l̀̀o ỳ̀ buipãleɔ̀ b̀̀usuu,
n a im̃,
n k̀̀e Egipi swaɔ́ í bà.

25 Ké ma Dii má d̃̀le màa za zi,
ni mao lé?

Ma zeò à g̀̀g̀̀, ɔ́ má tò à k̀̀.

Má tò n ní ẁ̀le b̀̀ideɔ̀ kwè w̃̀liũ,
aa g̀̀ daaía.

26 Ẁ̀lepidewɔ̀ gbãa k̀̀sã,

aa g̀̀ suuu, wí ní kú,

aa de lán s̃̀saowa,

lán s̃̀la b̀̀b̀wa,

lán s̃̀ pó b̀̀le kpéwa à g̀̀ga g̀̀owa.

27 Má n kúk̃i d̃̀,

má n gea ní n suaow̃,

má n k̃aaamazi d̃̀.

28 N k̃aaamazi,

n k̃aamai pó ní ṽ́ yá g̀̀ ma swáú.

Má bakañ n níue,

má àas̃ina kañ n léue,

mí tó ñ ea tá ní zé pó n m̀̀o.

29 Ezekia, yáe bee aɔ̀ dẽe seela ũ:

A p̃zã ble ble w̃e, zii ló í ble we.

Zii kee sa à pót̃ í p̃keke,

à ṽeli pépe í a be ble.

30 Yuda k̃na pó b̀̀ z̃ina a ea g̃́ tíu,

an né iɔ̀ kpa musu.

31 Asa gb̃́ k̃naɔ̀ b̀̀ Yelusaleũ,

Siona gb̃̀s̃idepiɔ̀ g̃́.

Ma Dii Zig̃de ma ãia mé a bee ke.

32 Ayám̃eto ma yáe bee ò Asiliɔ̀ k̃ia musu:

A g̃́ ẁ̀le beuo,

a kazuuo,
 a a sèngbao dɔ̀èò,
 a koezɔ̀i à gbà lesí daio.

³³ A εα tá ní zé pò à m̀òòò,

a gẽ wé̄lee beeuo.

Ma Dii máme má ò.

³⁴ Má gí ní wé̄lepíoe,

mí a suaba mazía yáí

ní ma zòblena Davidi yáío.

³⁵ Gwá bee Dii Malaika b̀ò gè Asilio b̀òou, à gbé̄cò dè̀de òaasɔ̀sɔ̀o lee òaa do ḡeosai (185.000). Ké aa f̄ele kɔ̀, aa ḡeo è kálea gupiiu. ³⁶ Ǿ Asilio kí Senakelibu f̄ele a b̀òopiu à èa tà Niniva, a ku we. ³⁷ Gɔ̀ pò a kúlea a t́aa Nisoki kpéu, ɔ̀ aà néo Adamelēki ní Salezeεo aà dè ní f̄endao. Aa bàasi tà Alalata b̀usuu, ɔ̀ aà né Esaad̄ z̀òle aà gb̄eu.

20

Ezekia gyākεa

(Isa 38.1-8)

¹ A gb̄εa Ezekia gyākè à kà gaa, ɔ̀ ānabi Isaia, Amɔ̀zu né gè aà lè a òè: Dii mè, ledile n gbé̄c̄one, asa níle mó gaie, níȳ f̄ele bo. ² Ǿ Ezekia aed̀ò ḡiwa à wabikè Diiwa ³ à mè: Dii, n yá na! Lá ma t́aa'ònn̄o ní náaio, mé ma yá pò ní yei kè ní ǹs̄em̄endoo, to à d̄ongu. Ǿ à w̄ena ɔ̀l̀ò. ⁴ E Isaia à̀o gé b̀oi ua, ɔ̀ Dii yá'òè à mè: ⁵ Ge ò ma gbé̄cò d̄baana Ezekiaε, ma Dii aà dezi Davidi Lua ma mè, ma aà wabikεa mà, ma aà wé'i è. Má aà gbágbá, a gɔ̀ òā̄de z̄í i gé ma kpéu. ⁶ Ma aà gɔ̀ kàf̄lè wè ḡeo. Má aà si Asilio

kíawa ní wéíεε beeo. Má gí ní wéíεpio mazíia yáíε ní ma zòblena Davidi yáío.

⁷ Isaia m̀è wà kaadɔembε ɔ. Ké wa l̀ò, wa d̀òò aà sánεpiwa, ̄ à gb̀àgbã. ⁸ Ǿ Ezekia Isaia là à m̀è: Lá Dii m̀è á ma gb̀àgbã, mí gé a kpéu a g̀òò àaɔde źí, bóme aɔ de a seela úi? ⁹ Ǿ Isaia ẁèwà à m̀è: Seela p̀ó Dii a kεne lé p̀ó a gb̀ènε yá musun ke: Uena p̀ó íatē lé suò Aaza dedεkíiɔwa, ní ye à gé e a gb̀ápεkíi m̀èn kwíɔwa yá, ge à εa kpe oi m̀èn kwíɔwaε? ¹⁰ Ǿ Ezekia ẁèwà à m̀è: Uena pilaa gb̀ápεkíi m̀èn kwíɔwa źí'úo. Aà to à εa dedε kpe oi m̀èn kwi. ¹¹ Ké ānabi Isaia lezù Diizi, ̄ uena p̀ó íatē lé suò εa d̀èdε gb̀ápεkíi m̀èn kwi p̀ó à pílawà yãaɔwa.

*Babeli bùsu źinaɔ m̀ɔa Yelusaleu
(Isa 39.1-8)*

¹² G̀òò bee Baladã né Melodaki Baladã, Babeli kía lá kpàsã Ezekiaε ní gbao, ké à aà gyãkea bao mà yáí. ¹³ Ezekia gb̀aakpà źinapiɔzi, à g̀èr̀nɔ a làasiu, à a ānusuo òl̀nέ ní vuaɔ ní p̀ó ǵnanaɔ ní nísi maao. A g̀èr̀nɔ a g̀ɔkεbɔkalekpeu ɔ, à a àizεεɔ òl̀nέ míɔmíɔ. P̀ɔε ku aà bε ge aà bùsuo ke à ǵ ɔbinéo. ¹⁴ Ǿ ānabi Isaia g̀è aà l̀è à aà là à m̀è: Kpelewa gb̀épio ònεi? Za má aa b̀òu aa m̀ò n ḱii? Ǿ Ezekia ẁèwà à m̀è: An b̀ókíi zã, Babeli aa b̀òu. ¹⁵ Ǿ Isaia aà là à m̀è: Bó aa è n bei? A ẁèwà à m̀è: Aa ma bεp̀ó píi èε. Ma àizεεε ku ké ma gi òl̀binéo. ¹⁶ Ǿ Isaia òè: Yá p̀ó Dii ò ma: ¹⁷ G̀òò lé m̀ó wa ní bεp̀o píi ní àizεε p̀ó n deziɔ t̀òne ní k̀ūa e gb̀aɔ séle taò Babeliε. Dii m̀è a kee a g̀ɔo. ¹⁸ Wa né p̀ó n̄yɔ ní iεɔ séle tárnɔ, aai g̀ɔ Babeli kibe źikεnaɔ

ũ.* 19 ¶ Ezekia ò Isaiæ: Dii yá pò ní òmεεpi maaε. Asa àλε e áo ku aafia niε guu e a wēni léue. 20 Ezekia yá k̄niɔ ní a nεḡɔnkεyãɔ ku Yuda kíaɔ ladau ní lá à íkalek̄ii ní íze pò a sò gbεu ì mó ní ío wéλε guuo kèo. 21 Ké à gà, ̄ s̄ aà né Manase z̄òλε aà gbεu.

21

Yudaɔ ki Manase (2Lad 33.1-10, 18-20)

1 Manase wè kuεplade guu ̄ à kpalablè, à z̄òλε báawa Yelusaleũ wè bàã sɔosaie. Aà da tón Efεziba. 2 A yá pò Dii yeio kè, à zè ní bui pò Dii ní yá Isailiɔnεo yãb̄εεo.* 3 A èa guleɟi pò a mae Ezekia dàãɔ bò ní Baali gbagbak̄iɔ. A Asetaati lí pèλε lá Isailiɔ kí Ahabu kè yãawa. A kùλε luabe p̄ɔne à zòblené. 4 A sa'ok̄iɔ bò Dii kpéu Yelusaleũ, gu pò Dii mè a tó aɔ kuwàpi.† 5 A luabe p̄ɔo gbagbak̄iɔ bò Dii ua ní a kaa guuo píi. 6 A sa pò w̄i a pò kátεu à tékū ò ní a nεḡɔεo, à p̄ɔdà gbéɔwa, à màsoɔ kè, à yãgbèa gèsisinaɔwa ní welendeɔ, à yá pò Dii yeio kè maamaaε, ̄ s̄ aà p̄ɔ fèlèè. 7 A Asetaati tãa pò á kèpi dilε Dii ua, gu pò Dii ò Davidie ní aà né Salomɔɔo a tó aɔ kuwà gɔɔpiipi, asa Isaili wéλεo guu píi Yelusaleũ ̄ a sè. 8 A mè tó Isailiɔ yá pò á dilenéɔ k̄ua píi, mé aa zè ní ikoyã pò a zòblena M̄oizi kpàmáɔ píi, á εa ní bole bùsu pò á kpà ní deziɔwauo, á tó aa liaaliaa lo.‡ 9 N beeo aai swáseio. Manase ní s̄ãã, ̄ s̄ aa v̄aikè de bui pò Dii ní m̄ide ní deziɔnεola.

* 20:18 2Kia 24.13-15, Dan 1.1-7 * 21:2 Zel 15.4 † 21:4 2Sam 7.13 ‡ 21:8 1Kia 9.3-5

10 ¶ Dii yā̀dà a zò̀blena ā̀nabioꝝe aa mè: 11 Lá Yudaꝝ kí Manase yá̀ pò má ye a gíyáioꝝ kè, à vā̀ikè de Amole pò kú a ā̀aola, à Yudaꝝ dà duunkεau t́aa pò a kèo yá̀ musu, 12 a yá̀i tò ma Dii Isailioꝝ Lua ma mè, má yá̀yia Yelusaleũwa ní Yuda b̀usuo píi. Gb́é pò a baomà a kεkε swā̀wēε. 13 Má guyṑbo poo Yelusaleũwa mà wíwi, lá má pòo Samaliwawa. Má kèè lá má kè Ahabu bεεwae. Má ple máε Yelusaleũu lá wí máε tau wà kúlewa. 14 Má pākpa ma gb́é kṑnapioꝝzi mà ní na ní wèleone ní oꝝiε. Aa ní naaa, aai ní pòo séle, 15 asa aa yá̀ pò má yeio kèε, aaio ma pò felemεε za goꝝ pò an deziio b̀o Egiptie e ní a gbāo.

16 Manase yā̀esaideꝝ d̀ede dasidasi e an geꝝ Yelusaleũ pà za a léla e a léle, duuna pò a kè à Yudaꝝ dà yá̀ pò Dii yeio keau bàasi. 17 Manasepi yá̀ kíniio ní duuna pò a kèo píi kú Yuda kíao ladau. 18 Ké à gā, wà aà v̀i a bε, Uza kaa pò à li'̀bā̀bau, ò aà né Amo z̀òle aà gbεu.

*Yudaꝝ kí Amo
(2Lad 33.21-25)*

19 Amo wè̀ bao ní plaode guu ò à kpalablè, à z̀òle báawa Yelusaleũ wè̀ plaε. Aà da tón Mesulemε, Aluzu né, Yoteba gb́éε. 20 A yá̀ pò Dii yeio kè lá a mae Manase kèwae. 21 A a maepi olesè píiε. A zò̀blè t́aa pò a mae zò̀blènéone à kúlené. 22 A Dii a deziio Lua tò we, i aà zé seo. 23 ¶ aà iwao lekpaā̀iaā̀zi aa aà dè a bε. 24 Ké Yudaꝝ gb́é pò lekpaā̀iaā̀zipio d̀ede píi, ò aa aà né Yosia kpà kía ũ aà gbεu. 25 Amo yá̀ kíniio ku Yuda kíao ladau ní yá̀ pò a kèo píi. 26 Ké wà aà v̀i Uza kaau, ò aà né Yosia z̀òle aà gbεu.

22

Yudaɔ kí Yosia
(2Lad 34.1-2, 8-28)

¹ Yosia wè swaaɔde guu ɔ à kpalablè, à zèlè báawa* Yelusaleũ wè baakwi ñ mèndooe. Àa da tón Yedida, Adaia né, Bɔzeka gbéé. ² A yá pɔ Dii yei kè, à a dezi Davidi ɔlesè píie, i pāale ɔplaaí ge zeeio. ³ Àa kpalablea wè bao plasaide guu ɔ à a lakēna Safana, Asalia né, Mesulaũ tũna zì Dii kpéu à mè: ⁴ Gé sa'onkia Ilikia le, ní oè aà ɔa pɔ wa kpà Dii kpé bíibɔledɔanaɔwa nao, ⁵ wi na gbé pɔ wà ní díle Dii kpé zì gbězɔɔ ũɔne ní ɔzì, aai fiabo gbé pɔ aale Dii kpé guyaaɔ kekeɔne, ⁶ li'ánaɔ ní kpebonaɔ ní kpedɔnaɔ. Aa lí lúò b ní gbè āaɔ, aai kpépi kekeò. ⁷ Asu ɔa pɔ wa náné ní ɔzì kākero, asa gbépiɔá náaideɔne.

⁸ Sa'onkia Ilikia ò lakēna Safanae a bɔ Mɔizi ikoyá láwa Dii kpéu, ɔ a kpàwà. Ké à a kyokè, ⁹ ɔ à gèò kí kíi, à a yá dàu a síuè à mè: N ìwaɔ ɔa pɔ kú Dii kpéu bɔle aa nà Dii kpé gbězɔɔɔne ní ɔzì. ¹⁰ A èa òè sa'ona Ilikia lá kpàwa, ɔ à a kyokè kíe. ¹¹ Ké kí Mɔizi ikoyá lápi yāmà, à a ulada ga kè. ¹² ɔ a ò sa'ona Ilikiae ní Safana né Aikaũo ní Mise né Akabooó ní lakēna Safanao ní a ìwa Asaiao à mè: ¹³ A ge Dii lamεe ní Yudaɔ pii lá pɔ wa bɔwàe bee yá musu. Dii pɔpaawázi à kè zài, asa wá deziɔ i wá yá pɔ kú lée bee guu ma aa zikèwàò. ¹⁴ ɔ sa'ona Ilikia ní Aikaũo ní Akabooó ní Safanao ní Asaiao gè yápi ò nɔe ānabi Uledae. Nɔepi ku Yelusaleũ fáani plaade guue, aà zá tón Saluũ, Tikeva né, Halasa tũnae. Halasapi mé Dii kpé ula'ulena ũ. ¹⁵ Dii Isailiɔ Lua

* 22:1 Zel 3.6

yá'ò nɔɛpiɛ à mè: A ge o gbé pò á zíáɛ, ¹⁶ ma Dii ma mè má yáya gue beewa ní gbé pò kúuɔ, lá a ku lá pò Yudaɔ kía a kyokèpi guuwa. ¹⁷ Má pɔkūmabɔɔ gue beewae, ma pɔkūmapi a kpáleo, asa aa ma to we, aa tulaletikàtea dii pàleɔnɛɛ, aa ma pɔ fèlemɛɛ tãa pò aa kèpiɔ yáí. ¹⁸ A o Yudaɔ kía pò á zí ma laiɛ, yá pò a màpi musu, ma Dii Isailiɔ Lua ma mè, ¹⁹ yá pò má ò gue bee musu ní gbé pò kúuɔ, ma mè a gɔ yàaa láaipɔ ũɛ, lá à swàsèi à azía bùsamɛɛ, à a ulada ga kè à ɔ̀lò, ma aà yàmà má sĩànɔ. Ma Dii máme má ò. ²⁰ A yáí tò má tó aà ga, wi aà vɛ niɛ guu. Aà wé a si yá pò má yía gue beewapileo. Ɔ zɛnapɔ èa tà kí kíi ní yápio.

23

Yosia ɛa zɛa ní Dii bàa kua ní Isailiɔ yáɔ (2Lad 34.3-7, 29-32, 35.1-27)

¹ Kí Yelusaleũ gbězɔɔ ní Yudaɔ sisi, ɔ aa kãaaaàzi m̀pii. ² A gèrɔ́nɔ Dii ua ní sa'onao ní ãnabiɔ ní Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ píi, néfēnen gbězɔ, ɔ a tò wà Dii bàakuarɔ́nɔ lá pò wa è aà kpéupi kyokè ní wáa píi. ³ Kí zɛa m̀pɛɛ saɛ, ɔ à èa zè ní Dii bàakuarɔ́nɔ yáɔ. A mè á té Diizi, ío aà yádileao ní aà yádanɛo kũa, ío aà ɔtond̀kíi gwa ní ǹsemendoo teasisai, lá a ku lápi guuwa. Ɔ gbépii zè ní Dii bàakuarɔ́nɔ yáɔ lo.

⁴ Kí ò sa'onkia Ilikiaɛ ní aà kwàasio ní Dii kpé bíibòledɔanao, aa pò pò wa kè Baaliɛ ní Asetaatio ní luabe pòɔ sèle bɔò Dii kpéu. Ɔ à gè tesòwà Yelusaleũ bíi kpe Sedɔ guzule bugbeu, ɔ wà a túfu sèle tàò Beteli. ⁵ Ɔ kí táagbagbana pò Yuda kíaɔ díle aa

sa'ò Yuda wéle gulesíwao ní pọ́ pọ́ lía Yelusaleũzio yà nípii ní táagbagbana pọ́ aa sa'ò Baali ní íatēo ní mọvuaọ ní saan tọdeọ ní luabe pọ́wao pii. ⁶ A Asetaati lipelé sè Dii ua à bọ̀ò à gè tesòwà Yelusaleũ bíi kpe Sedō guzuleu, ̄ à a tibò a fàe táaaọ miaọwa. ⁷ A ḡe káaluao kpe pọ́ kú Dii uaọ gbòo ló. Kpépiọ guu nọeọ Asetaati zwàakpeọ tàu. ⁸ A tò sa'ona pọ́ kú Yuda wéleu sù Yelusaleũ, ̄ à gulesí pọ́ wa bọ̀ sa'onapio tulaletikàteawàọ gbālè za Geba e Beeseba. A táagbagbakii pọ́ kú wéle dọaana Yozuee bọleu wéle bọle ọze oio gbòo. ⁹ I we gulesí gbàgbanapio sa'ò Diiwa Yelusaleũ, àma aa kàa só ní ní gbé. ¹⁰ A tò sa'okii pọ́ kú Tofeti, Beninũ guzuleu gbālè, ké gbēe su sa pọ́ wí a pọ́ káteu à tékũ o Mọlọkuwa ní a negd̄e ge ní a nenọeọ ló.* ¹¹ A gò ní s̄s̄ pọ́ Yuda kíao díle íatē pọ́ ũọ Dii kpe kpele, ̄ à s̄s̄piọ gọọ kpàsa. S̄s̄piọ ku yàa Dii ua Natámẹleki kpe sae. ¹² A sa'okii pọ́ Yuda kíao bọ̀ Aaza kpediak̄sa musuọ gbòo ní pọ́ pọ́ Manase bọ̀ Dii ua s̄sia ní a plaadeọ. Ọ a wíwi kélekele, à a buuna sèle kòle Sedō guzuleu. ¹³ Ọ à gulesí pọ́ wa bọ̀ Yelusaleũ gukpe oi Kùkpe s̄s̄ipọleu gẹmidokii oio gbālè. Isailio kí Salomọọ mé sa'okii pọ́ bọ̀ Sidōdeọ dii Asetaati ní Mọabu dii Kemosio ní Amonio dii Mọlọkuo.† ¹⁴ A a gbèpeleọ wíwi, à a lipelẹọ z̄z̄z̄, ̄ à gbēnazin gẹwao kàlekale gupio à pà.

¹⁵ Baa gulesí pọ́ Neba né Yeloboaũ bọ̀ sa'okii ũ Bẹteli à Isailio dàò duunkẹaupi,‡ Yosia gulesipi ní a sa'okio gbòo. A gulesipi gbẹọ wíwi à a tibò, à

* **23:10** Lev 18.21, Zel 7.31, 19.1-6 † **23:13** 1Kia 11.7 ‡ **23:15** 1Kia 12.33

tesò Asetaati lipelɛwa lo. ¹⁶ Ké à wɛzù, à mia ɛ s̄siwa we, ɔ̄ à gɛwao b̀leu a kp̄asa sa'ok̄ipiwa à a gb̄alè, lá Dii dà Lua gb̄é ɛ à d̀aa òwa. § ¹⁷ ɔ̄ kí mè: Dé mia wà seelakèwà keei? ɔ̄ w̄ɛpide ɔ̄ mè: Lua gb̄é p̄ b̀ Yuda b̀suue. ɔ̄me d̀aa yá p̄ n̄ kè Beteli sa'ok̄iie beɛ ò.* ¹⁸ ɔ̄ kí mè: A to we. Gb̄e su aà wá sé s̄òo. ɔ̄ wà aà wá ɔ̄ tò we n̄ anabi p̄ b̀ Samali wá. ¹⁹ Gulesi kpé p̄ Isaili kí ɔ̄ d̀ Samali b̀su w̄ɛ ɔ̄ guu aa Dii p̄ f̀le ɔ̄ ɔ̄ Yosia w̄wi pii, a kè sa'ok̄ipione lá a kè Beteli p̄ɛwae. ²⁰ ɔ̄ à gulesipio gb̄agbanao k̀lokpakpa sa'ok̄i p̄ aai sa'owawa pii, à gb̄enazin gɛwao kp̄asawà, ɔ̄ à ɛa tà Yelusaleũ.

²¹ Kí ò gb̄épii ɛ à mè: A Ḡamusu dikp̄ɛɛ Dii á Luaɛ, lá a ku Dii bàakuawano taalae bee guuwa. ²² Za ḡoo p̄ d̀aanao d̀aa Isailione n̄ ḡoo p̄ Isaili kí ɔ̄ n̄ Yuda kí ɔ̄ lé kpalableo pii, wi Ḡamusu dikp̄ɛpi k̄ ɛ à kà màao. ²³ Kí Yosia kpalablea w̄ ɛ bao plasaide guu ɔ̄ wà Ḡamusu dikp̄ɛpi kè Yelusaleũ. ²⁴ Bee gb̄ea à ḡesisinao n̄ welende ɔ̄ m̄de, à kpé guu táao n̄ ua táao n̄ táa p̄ p̄ wa ɛ Yelusaleũ n̄ Yuda b̀suoo dúuzò pii m̄m̄io, ké à z̄ike ikoyá p̄ kú taala p̄ sa'onkia Ilikia b̀wà Dii kp̄éupiowa. ²⁵ Kí p̄ d̀aa ɛo n̄ kí p̄ kú aà gb̄eo guu, an gb̄e i ze n̄ Diio n̄ n̄semendoo n̄ a p̄eão pii laaawao. A M̄izi ikoyá k̄ia pii a gb̄aa léue. ²⁶ Gia n̄ beeo Dii p̄f̄ea Yuda ɔ̄zi n̄ p̄k̄uma p̄ãio v̄ai p̄ Manase kè yá i kp̄áleo. ²⁷ Dii mè: Má Yuda ɔ̄ yá mà n̄ gomala, lá ma Isailio yá ma n̄ gomalawae. Má gí Yelusaleũ p̄ má s̄ei n̄ kpé p̄ ma mè ma tó ɔ̄ kuwàoe. ²⁸ Yosia yá k̄ini ɔ̄ ku Yuda

§ **23:16** 1Kia 13.2 * **23:17** 1Kia 13.30-32

kíao ladau ní yá pọ́ a kẹ̀ọ́ pfi.

²⁹ Kí Yosia ɔ̀ọ̀ kẹ́ Egipiọ́ kí Falaṣo Neko lé gé Asilio kía lei Uflatai, ɔ́ Yosia gè zikaiaaṅo Megido. Ké aa kọ̀ lè, ɔ́ Neko aà dè. ³⁰ Aà İwao aà ge se dà śgo guu, aa sùò Yelusaleũ wa vī. ɔ́ Yudao aà né Yoaza kpà kía ũ aà gbɛu.

Yudao kí Yoaza
(2Lad 36.1-4)

³¹ Yoaza wè bao ní àaṣode guu à kpalablè, à zòlè báawa Yelusaleũ mo àaṣe. Aà da tón Amutali, Zelemii né, Libena gbéé. ³² A yá pọ́ Dii yeio kè lá a deziọ̀ kèwae. ³³ ɔ́ Falaṣo Neko mo kàwà Libla, Amata bùsuu, kẹ́ asu àọ de kía ũ Yelusaleũo yáí, ɔ́ à mè Yuda bùsudeo faluboe ánuusu tɔnu àaṣ ní kınıo ní vuaọ kiloo bla sɔosai. ³⁴ ɔ́ à Yosia né Eliakiũ díle kía ũ a mae Yosia gèe ũ, ɔ́ à aà tó lílèe Yoakiũ. ɔ́ à Yoaza sè tàò Egipi, we à gàu. ³⁵ Yoakiũ ánuusu ní vua pọ́ Falaṣo Neko gbèawa sí a bùsudeowa baade gbáa léu, ɔ́ a kpàwà.

Yudao kí Yoakiũ
(2Lad 36.5-8)

³⁶ Yoakiũ wè baasode guu ɔ́ à kpalablè, à zòlè báawa† Yelusaleũ wè kuɛdoe. Aà da tón Zebuda, Pedaia né, Luma gbéé. ³⁷ A yá pọ́ Dii yeio kè lá a deziọ̀ kèwae.

24

¹ Yoakiũ kiblegɔo ɔ́ Babeli kí Nebukanɛza mò lèlè Yuda bùsuwa, ɔ́ Yoakiũ gò aà zòblena ũ e wè àaṣ.* A gbɛa à nòse pále sè, ɔ́ à bọ̀ aà yáú. ² Dii Babiloni

† 23:36 Zel 26.1-6 * 24:1 Zel 25.1-38, Dan 1.1-2

gbãamɔnedeɔ gbàewà ní Silio ní Mɔabuɔ ní Amɔnio. A ní gbáe Yudaɔ bùsuu aa kaale, lá a dà a zòblena ànabioɔne aa òwa. ³Yápi Yudaɔ lè, ké Dii mé ò yáí, ké à ní yá ní goala duuna pɔ Manase kè yáí ⁴ní yãesaide pɔ à ní dedeɔ yáio. Manasepi tò Yelusaleũ pà ní yãesaide pɔ à ní dedeɔ auo. Bee yáí Dii i we sùuukèo. ⁵Yoakiũ yá kɔnio ku Yuda kíaɔ ladau ní yá pɔ a kèo pii. ⁶Ké à gà, ɔ aà né Yekonia zòle aà gbɛu. ⁷Egipio kía i ea bɔ a bùsuu bo, asa Babeli kía bùsu pɔ de Egipi pɔ ũ yã síwà piiɛ za Egipi zé swai e Uflatai.

*Yudaɔ kí Yekonia
(2Lad 36.9-10)*

⁸Yekonia wè bao plasaide guu ɔ à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleũ mɔ àaɔɛ. Aà da tón Neusetá, Elenatá né, Yelusaleũ gbéɛ. ⁹A yá pɔ Dii yeio kè lá a mae kèwae. ¹⁰Zibeezi Babeli kí Nebukanɛza zigɔɔ mɔ Yelusaleũ aa koezò, aa ku we. ¹¹ɔ Nebukanɛza mɔ we gɔɔ pɔ aà iwapiɔ liaai. ¹²ɔ Yudaɔ kí Yekonia bɔ gè azia kpàwà, aàpi ní a dao ní a iwaɔ ní a kía deɔ ní a kwàasio. Babeli kíapi Yekonia kù a kpalablea wè swaaɔde guue.† ¹³ɔ à Dii kpé àizɛɛɔ náaa à bɔò we ní kibe àizɛɛɔ. A vua pɔ pɔ Ísailio kí Salomɔɔ kè Dii kpé pɔ ũ zòɛzɔɛ lá Dii dɔaa òwa. ¹⁴A Yelusaleũ gbɛzɔɔ ní zigɔɔ kùkù tàrɔnɔ zìzɔɔ ũ pii, aa kà gbɛɔn òaasɔɔɔ leɛ kwi (10.000). A tà ní lí'anaɔ ní siaɔ bo. Gbɛe i gɔɔ, sema taasideɔ bàasio. ¹⁵Màa à Yekonia kù Yelusaleũ ní aà dao ní aà naɔ ní aà kwàasio ní bùsu gbɛzɔɔ, à tàrɔnɔ Babeli zìzɔɔ ũ. ¹⁶A tà Babeli ní gɔgbãaɔ gbɛɔn òaasɔɔɔ leɛ soplá (7.000) ní lí'anaɔ ní siaɔ gbɛɔn òaa sɔo. Ampii gɔsa giioɔne. ¹⁷A Yekonia

† 24:12 Zel 24.1-10

desẽ Matania díle kía ũ aà gbeu, ẽ à aà tó lilè Zedekia.‡

Yudaᵛ kɪ Zedekia
(2Lad 36.11-12, Zel 52.1-3)

¹⁸ Zedekia wè bao ní m̀endoode guu ẽ à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleũ wè kuɛdoe. Aà da tón Amutali, Zelemii né, Libena gbéɛ. ¹⁹ A yá pó Dii yeio kè lá Yoakiũ kèwae. ²⁰ Dii pɔkũma mé tò yápi Yelusaleũ ní Yuda b̀suo lè píi e à gè ní yá ní goala. Ɔ Zedekia b̀ Babeli kía yáu.

25

Yelusaleũ dúuzõa
(2Lad 36.15-21, Zel 39.1-10, 52.1-30)

¹ Zedekia kpalablea wè kèokwide guu, a m̀o kwide gɔɔ kwide zı́ ẽ Babeli kí Nebukanɛza mò lélei Yelusaleũwa, aapi ní a zı́gɔɔ píi.* Aa b̀okpà a bíi sae, ẽ aa gbà lesı́ɔ dà aa líai. ² Aa liaa wélepizi màa e kí Zedekia kpalablea wè kuɛdode guu. ³ A m̀o síiõde gɔɔ kèokwide zı́ nɔana gbãakù wéleu, gbèe pòblea ví bo. ⁴ Ké wà bíi fı́, ẽ Yuda zı́gɔɔ lèkõwa píi, aa b̀le ní kibe kaa, aa b̀le wéle b̀leu gwá, ẽ aa pèle Yuudẽ sèu. ⁵ Ɔ Babiloni zı́gɔɔ pèle kí gbewa, aa aà lè sèpiu Yeliko oi. Ké Zedekia zı́gɔɔ fàaa, aa aà tò we, ⁶ ẽ wà aà kù tàò Babeli kíae Libla. We wà yādauaala, ⁷ wà aà néo dède aà wáa, ẽ wà aà wé wı́wi, wà m̀gotè gala kpàè, wà tàaàno Babeli.

⁸ Babeli kía kpalablea wè bao m̀endosaide guu, a m̀o sɔode gɔɔ soplade zı́ ẽ aà íwa Nebuzaladã mò

‡ 24:17 Zel 37.1 * 25:1 Zel 34.1-5

Yelusaleũ. Aàpi mé Nebukaneza dɔaiɔ gbẽzɔũ ũ. ⁹ A tesò Dii kpéwa ní kibeo ní Yelusaleũ kpéw píi. Kpéw pɔ de kpéw zɔũ ũ píi lé, à tesòwàe. ¹⁰ Ɔ a tò Babiloni zígɔũ Yelusaleũ bíi gbòo mpíi.† ¹¹ A gbéw pɔw gè wélepiuɔ nàaa tàrínɔ Babeli ní gbéw pɔw gè nà Babeli kíawaw ní gbéw kíniɔ. ¹² Taasideɔ ɔ à ní tó we aaw véebuɔw ní bugbeɔw sɛwa.

¹³ Babiloniɔ Dii kpéw mɔgotɛw péleɔw ní tadibɔɔw ní íkakiɔ zɔɔw wíwi‡ aaw tàò Babeli. ¹⁴ Aaw túfukabɔɔw ní péeluw ní filiadebɔɔw ní gɔɔnaw ní mɔgotɛw pɔpále pɔw wí Dii kpéw zí keɔɔw nàaa tàò lɔ.§ ¹⁵ Ɔ dɔaiɔ gbẽzɔɔpi tàasɔw ní au'elebɔɔw ní pɔw pɔw wá pí ní vuaw ge ní ánuɔsuɔw sèle píie. ¹⁶ Mòpélew mèn pla ní íkakiɔpiɔw ní tadibɔw pɔw Salomɔw pí Dii kpéw pɔw ũw, wí fɔ wà a mɔgotɛw yò kiloowaw, a gbiaw kè zài. ¹⁷ Mòpélepiɔw lesí gàsísuu baaw plaplasaie, mé a fùaw pɔw kú musuw lesí gàsísuu sósɔw. Mɔdaona tãaw ní gɔina pɔw wá kè lán gbɛafu bɛwaw liaa fùapiɔzi píie. Mòpélew mèn plapiɔw doue.

¹⁸ Dɔaiɔ gbẽzɔɔpi sa'onkia Selaia kù ní aaw plaade Zefaniaɔw ní bílibɔledɔana gbɛɔw àaɔw. ¹⁹ A zígɔũ gbẽzɔũ kù wéle guu ní kí iwa gbɛɔw sɔw pɔw à bòmá wéle guuw lɔw ní zígɔũ gbẽzɔũ lakɛna pɔw í gbéw tó dalaw ní gɔe gbɛɔw bàaw pɔw wá bòmá wéle guuw. ²⁰ Nebuzaladapi ní naaw tàrínɔ Babeli kíaw Libla, ²¹ ɔ Babeli kíapi ní dede Libla we Amata bùsuu. Màaw wá Yudaɔw nàaa ní bùsuu wá tàrínɔ.

Gedalia díleaw Yudaw bùsuw gbẽzɔũ ũ
(Zel 40.7-41.18)

† 25:10 Eze 33.21 ‡ 25:13 1Kia 7.15-26 § 25:14 1Kia 7.45

22 Babeli kí Nebukanεza Aikaũ né Gedalia, Safana tɔũna d̩ile gbé pɔ́ gò Yuda bùsuuɔ gbēzɔ́ ũ. 23 Ké z̩gɔ́ɔ d̩aanaɔ ní gbéɔ́ mà Babeli kía Gedalia d̩ile gbēzɔ́ ũ, ɔ́ aa mò aà kíi Mizipa. Netania né Isimaela kú ní guu ní Kalea né Yohananio ní Tanume né Selaia, Netofa gbéɔ́ ní Maaka gbé né Yazaniao ní gbéɔ́. 24 ǃ Gedalia legbèné ní gbépiɔ́ à mè: Asu v̩iake Babiloni gbāadeɔ́neɔ. A z̩le wá bùsuu la à zɔ́ble Babeli kíaε, ɔ́ aafia. 25 Ama a mɔ́ soplade guu ɔ́ Netania né Isimaela, Elisama tɔũna pɔ́ de kíabui ũ mò ní gbēɔ́n kwio, à Gedalia dè ní Yuda pɔ́ kuaàɔ́ Mizipaɔ́ ní Babiloni pɔ́ kuaàɔ́ weɔ. 26 ǃ Yudaɔ́ f̩leε, néf̩nenεn gbēzɔ́ p̩ii ní z̩gɔ́ɔ d̩aanapiɔ́, aa bàalè tà Egipi, ké aale v̩iake Babiloniɔ́ne yáí.

Yekonia gbaεa
(Zel 52.31-34)

27 Yudaɔ́ kí Yekonia taa Babeli wè bla àaɔ́saide, a mɔ́ kueplade gɔ́ɔ baasɔ́ ní plaode z̩í ɔ́ Babeli kí Evili Melodaki aà bò kpéu a kpalablea wè séia guu, à aà sè lesí. 28 A yāmaa òè, ɔ́ à z̩lek̩ii pɔ́ de a kía dee pɔ́ kuaɔ́ Babeliɔ́ pɔ́a kpàwà. 29 ǃ Yekonia ɔ́z̩ɔ́ a dakp̩εunake'ulai, ɔ́ pɔ́ble ní kíó s̩anu e a wēni léu. 30 Lá gu lé dɔ́ kí ɔ́ pɔ́ pɔ́ a yei kpawàε e à gè g̩àɔ́.

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9